

LUNDS
UNIVERSITET

Där den blå linjen gränsar

En studie om polisiära uppfattningar av tjänsterelaterat dataintrång

Av Alice Blidén & Anna Ohlsson

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2023

Handledare: Karl Dahlstrand

Examinator: Ana Maria Vargas

Abstract

Although the police are meant to serve and protect its citizens, recent reports show that an alarming number of police officers in Sweden have been subjected to accusations of committing unauthorized registry searches. This study thus aimed to generate knowledge about several police attitudes toward unauthorized data access within the Swedish Police Authority. The research questions, therefore, focused on which searches the police officers recognized to be permitted and non-permitted respectively, as well as how the police officer's knowledge of the legislation influenced these perceptions. The study used a qualitative approach consisting of ten transcribed interrogations and three interviews with police officers. The analysis in the study applied the theoretical framework of Hydén's norm model to understand the results more deeply. Moreover, this study contributes to the field of Sociology of Law by examining the knowledge and opinion about law of several police officers.

This thesis argues that the searches perceived to be allowed are the ones that are necessary in their line of work, which is in accordance with the legalisation. However, the study found ambiguous perceptions of how to apply the rules in practice. Moreover, the results suggest that the police officer's knowledge and perception of the legislation in the area are affected by their own interpretations. More specifically, this concerns varying interpretations of the legal requirement that a search ought to be necessary for a certain work task. This perception may be the result of a norm conflict between police duties, societal obligations, and legal rules.

Nyckelord: Dataintrång, polis, regler, rättsuppfattning, tjänstefel

Antal ord: 14 947

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Introduktion.....	1
1.2 Problemformulering.....	1
1.3 Syfte och frågeställningar	3
1.4 Avgränsningar.....	3
1.5 Rättssociologisk relevans.....	4
2. Bakgrund	6
2.1 Dataintrång som brott.....	6
2.1.1 Olovlig registerslagning.....	7
2.2 Dataintrång inom Polismyndigheten.....	7
2.2.1 Rättsliga utgångspunkter för polisiära slagningar.....	8
2.3 Interna och externa granskningar.....	9
2.4 Slutsatser av bakgrund.....	9
3. Tidigare forskning	10
3.1 Tillvägagångssätt.....	10
3.1.1 Sök- och bearbetningsprocess.....	11
3.2 Deskriptiv analys	13
3.3 Tematisk analys.....	13
3.3.1 Igenkänning av regler och regelbrott	13
3.3.2 Tystnadskultur	14
3.3.3 Organisationen	15
3.4 Diskussion om tidigare forskning.....	16
3.4.1 Kritiska anmärkningar till sökprocessen.....	16
3.5 Slutsatser av forskningsläget	17
4. Teoretiska ramverk	18
4.1 Knowledge and opinion of law	18
4.2 Normmodellens dimensioner	20
4.3 Slutsatser av teoretiska ansatser.....	22
5. Metod och material	24
5.1 Studiens utformning och material	24
5.2 Förhørsprotokoll	24
5.2.1 Insamling och urval av förhørsprotokoll	25
5.3 Semistrukturerade intervjuer.....	26
5.3.1 Urval och rekrytering av deltagare.....	27
5.3.2 Intervjuernas genomförande	28
5.4 Analysmetod.....	29
5.4.1 Kodningsförfarandet.....	29
5.4.2 Identifiering av teman	30
5.5 Forskningsetiska principer	30
5.6 Validitet och reliabilitet	32
6. Resultat	34
6.1 Presentation av empiriskt material.....	34
6.2 Kunskap och förståelse av rättsregler.....	36

6.3 Uppfattningar av tjänsterelaterade slagningar	38
6.3.1 Slagningens legitimitet.....	40
6.4 Slutsatser av resultat	41
7. Analys.....	42
7.1 Tillåtna och otillåtna dataslagningar	42
7.2 Tjänsterelaterade gråzoner.....	43
7.3 Reglernas betydelse och påverkan	45
7.3.1 Okunskap – en påverkansfaktor?	47
8. Diskussion	50
8.1 Resultatdiskussion.....	50
8.2 Kritiska och konstruktiva reflektioner.....	52
9. Avslutning.....	54
9.1 Slutsatser.....	54
9.2 Förslag till fortsatt forskning.....	55
Referenslista	56
Bilagor	67
Bilaga 1. Litteraturöversiktens analysunderlag	67
Bilaga 2. Informationsblankett	72
Bilaga 3. Komprimerad intervjuguide	73
Bilaga 4. Intervjuguide	74
Bilaga 5. Kodningsschema för empiriskt material	76

Förord

Färdigställandet av denna uppsats representerar härmed slutet på våra kandidatstudier i kriminologi vid Lunds universitet. Med slutet på horisonten vill vi tacka vår handledare, Karl Dahlstrand, som med kritiska ögon och intresseväckande idéer gett nytt liv i uppsatsen. Även ett stort tack till Patrik Olsson, som under hela utbildningen varit en stor inspirationskälla och utmanat nya tankegångar. Vi vill därtill ta tillfället i akt och tacka våra kursare samt vår examinator Ana Maria Vargas, för den tid och energi de lagt på att läsa arbetet och bidra med kloka synpunkter.

Vidare vill vi tacka vår kontakt på SU, som med gedigen kunskap har kunnat hjälpa oss med materialet och på så sätt fört arbetet vidare. Avslutningsvis ska ett massivt tack utdelas till studiens intervjupersoner, vilka trots fullspäckade scheman tagit sig tid för att delta. Uppsatsen hade inte varit densamma utan era värdefulla resonemang och insiktsfulla tankar.

Stort tack!

Alice Blidén & Anna Ohlsson

Maj 2023, Lund

Förkortningar

BrB	Brottsbalk (1962:700)
Brå	Brottsförebyggande rådet
IT	Informationsteknik
IT-register	Informationsregister
IT-system	Informationssystem
KOL	<i>Knowledge and opinion of law</i>
SU	Avdelningen för särskilda utredningar

1. Inledning

I följande kapitel presenteras arbetets ämne, dess syfte och forskningsfrågor. Därefter ges en redogörelse för studiens avgränsningar och dess rättssociologiska relevans.

1.1 Introduktion

Det handlar om att skydda den enskilda medborgarens rätt till integritet och organisationen från otillåtna dataslagningar (Polismyndigheten 2022b, s. 22).

Det är så Polismyndigheten beskriver sitt arbete mot dataintrång som begås internt av poliser (Polismyndigheten 2022b, s. 22). I stort ska polisväsendet främja trygghet genom att bevara den allmänna ordningen och upprätthålla säkerheten (1 § polislagen 1984:387). Att förebygga och upptäcka brott är en av polisverksamhetens viktigaste funktioner (Polismyndigheten 2022a, s. 4), liksom att säkerställa lagens efterlevnad (Polisen u.å., s. 2). Trots att polisen ska vara lagens långa arm förekommer ändå fall där poliser själva bryter mot regler, och en lagöverträdelse som uppmärksammas alltmer är dataintrång. Med hänvisning till polisens interna statistik har Carlsson (2022b) rapporterat att nästan tio poliser anmäls varje månad för otillåtna slagningar i myndighetens IT-system. Sådana slagningar kan exempelvis innefatta poliser som söker på uppgifter i verksamhetens IT-system utanför sin tjänst (Lindskog, Huuva, Lehtinen & Shannon 2022, s. 42). I SOU 2012:13 (s. 277) framhålls dock vikten av att polispersonal inte bryter mot sina polisiära befogenheter. När befogenheterna överträds sker handläggningen vid en specifik enhet (SOU 2012:13, s. 277), benämnd 'avdelningen för särskilda utredningar' [SU] (Polismyndigheten 2022b, s. 3).

1.2 Problemformulering

Runt 90 procent av alla inkomna anmälningar till SU berör poliser (Polismyndigheten 2022b s. 3). Till dessa anmälningar har dataintrång framhållits som ett problemområde. I 2020 års SU-rapport uttryckte den dåvarande avdelningschefen bekymmer rörande de anmälda dataintrången inom Polismyndigheten (Polismyndigheten 2021, s. 3), vilka sker i form av olovliga registerslagningar.¹ Till följd av ett ökat antal anmälningar gällande

---

¹ Här efter brukas dataintrång och olovliga registerslagningar synonymt om inget annat anges. Detsamma gäller begrepp som '(data)slagning' och 'sökning'.

otillåtna sökningar inom polisen, behandlade SU:s årsrapport för 2021 polisiära dataintrång som ett fokusområde (Polismyndigheten 2022b, s. 11).

Samtidigt som dataintrång inom polisen på senare tid beskrivits som bekymmersamt (Polismyndigheten 2021, s. 3), är olovliga slagningar inget nytt inom myndigheten. I en dom från 1996 beskriver Arbetsdomstolen dataintrång inom Polismyndigheten som ett vanligt fenomen (AD 1996, nr 23). Mer nyligen har Brottsförebyggande rådet [Brå] framhållit att polisen under andra halvåret av 2020 stod för en tredjedel av de dataintrång som begicks i form av otillåtna dataslagningar (Lindskog et al. 2022, s. 43). Även massmedia har uppmärksammat ett flertal fall rörande olaga sökningar med poliser som misstänkta (se ex. Eidebo 2023; Berglin 2022; Carlsson 2022a; Rogsten 2022). Därutöver konstaterar Larsson (2023) och Hagström (2022) att ökningen av anmälningar resulterat i en växande oro inom poliskåren. Detta har följaktligen kommit att påverka polisens arbete och uttrycks som följande:

När är en slagning i de polisiära registren tjänsterelaterad och tillåten? Det är en fråga som många poliser just nu ställer sig (Hagström 2022).

Poliser vågar inte jobba – efter att flera åtalats för dataintrång (Larsson 2023).

Polisers olovliga dataslagningar kan likväl medföra ett skadat förtroende för både polisen och rättssamhället i stort (Polismyndigheten 2022b, s. 3), vilket är särskilt bekymmersamt eftersom dessa dataintrång ofta kan härledas till okunskap (Hagström 2021). Fokus behöver därför fästas vid polisiära dataintrång för att skydda dels medborgares integritet, dels Polismyndigheten som organisation (Polismyndigheten 2022b, s. 22).

Det finns således ett intresse av att undersöka olovliga informationssökningar som sker i polisiär kontext. Rättssociologen Stefan Larsson (2014, s. 93) menar att rättssociologiska analysverktyg är av stor aktualitet när det gäller att förstå och problematisera nya omständigheter som uppstått till följd av digitaliseringen. Med uppkomsten av flera databaser, inloggningar och lagring av information, kan det rättssociologiska perspektivet bidra med utökad kunskap för hur rättsliga och sociala uppfattningar i sin tur påverkas (jfr. Larsson 2014, ss. 77–78). Larsson (2014, s. 91)

påtar därtill behovet av att förstå polisiära arbetssätt i elektroniska miljöer. En rättssociologisk studie om dataintrång inom Polismyndigheten kan därmed belysa nämnda aspekter.

1.3 Syfte och frågeställningar

Detta arbete syftar till att generera kunskap om polisiära uppfattningar av tjänsterelaterat dataintrång inom Polismyndigheten. Genom att undersöka ett antal polisers förståelser för hur rättsliga regler påverkar olovliga registerslagningar, ämnar studien att bidra till den kunskapslucka som finns i förhållande till dataintrång inom polisen. För att uppnå nämnda syften förhåller sig arbetet till följande frågeställningar:

1. Vilka slagningar i Polismyndighetens IT-system uppfattar ett antal poliser som olovliga respektive lovlige?
2. Hur påverkas dessa uppfattningar av polisernas kunskap om gällande regelverk?

Den första frågeställningen utforskar hur poliser uppfattar dataintrång som begås i polisiära IT-system. Den andra frågan fokuserar på hur de rättsregler som behandlar dataslagningar samverkar med förståelserna. Därav kan denna studie bidra till det rättssociologiska kunskapsbehov som enligt Larsson (2014, s. 91) finns i relation till polisiära handlingssätt och digitala verktyg. Därigenom kan eventuella konflikter i polisernas IT- och tjänsterelaterade arbetsmiljö även synliggöras (jfr. Dahlstrand & Svensson 2017, s. 17).

1.4 Avgränsningar

Arbetet behandlar polisers uppfattningar av dataintrång i form av olovliga registerslagningar inom Polismyndigheten. Andra former av dataintrång eller andra myndigheter behandlas därav inte. En konsekvens av denna avgränsning är att arbetet inte kan bidra med kunskap om dataintrång i dessa avseenden. Utifrån problembeskrivningen bedöms olaga slagningar inom Polismyndigheten samtidigt vara av störst aktualitet att undersöka, vilket motiverar avgränsningen. När begreppet 'polis' används i studien åsyftas både polisutbildade och civilanställda vid Polismyndigheten.

Arbetet tar sikte på polisiära uppfattningar i förhållande till de rättsliga bestämmelserna om dataintrång enligt 4 kap. 9 c § brottsbalken (1962:700 [BrB]) samt registerslagningar inom polisen enligt PM 2017:4.² Studien behandlar dock inte specifika register eller system. Snarare tar undersökningen ett brett perspektiv på olovliga sökningar som görs i diverse IT-system, för att på så sätt möjliggöra en mer öppen utgångspunkt. En effekt av detta är att kontexten kan förloras, exempelvis gällande vilka system som är återkommande för otillåtna dataslagningar. Arbetet utgår samtidigt från dataintrångsbestämmelsen vilken innefattar alla register och system som åsyftar databehandling³. I och med att regelverken inte avgränsas till särskilda IT-system gör studien inte heller det.

Undersökningen har vidare ingen geografisk avgränsning inom Sverige. Möjligen hade en sådan avgränsning preciserat studiens tillämpningsområde ytterligare. Likt vad Burcar (2005, s. 51) framhåller är brottet dock inte geografiskt bundet, och en avgränsning till ett län eller en stadsdel anses därför inte vara motiverad.

1.5 Rättssociologisk relevans

Rättssociologins beståndsdelar kan förenklat beskrivas som ett flertal relationer vilka bygger på fyra olika byggstenar. Byggstenarna utgörs av kodifierad statsrätt, rättslig praxis, sociala normer och social praxis, där dessa även har relationer till varandra (Baier, Svensson & Nafstad 2018, ss. 13–14). Då arbetets forskningsfrågor kan hänföras till dessa relationer är de intressanta att undersöka ur ett rättssociologiskt perspektiv. Härunder synliggörs studiens rättssociologiska relevans med hjälp av denna pedagogiska förenkling.

Uppsatsen fokuserar på polisens uppfattningar i förhållande till de rättsliga bestämmelserna som ligger till grund för hur de agerar i sitt dagliga arbete. I tillägg till detta har studien ett mer specifikt fokus på de rättsregler som reglerar användningen av registerslagningar. I och med detta fokus aktualiseras relationen mellan social praktik och formell rätt i arbetet. Inom ramen för denna relation utgörs praxisen av polisens förståelse och användning av registerslagningar i sin tjänsteutövning. Den kodifierade

---

² Se även 2.2.1 *Rättsliga utgångspunkter för polisiära slagningar*.

³ Se även 2.1 *Dataintrång som brott*

rätten utgörs i sin tur av de rättsregler och föreskrifter som reglerar användningen av dataslagningar i polisens myndighetsutövande. Därigenom kan studerandet av ett antal uppfattningar av olovliga registersökningar inom polisen ge insikt i hur väl de rättsliga reglerna överensstämmer med de sociala praktikerna inom poliskåren.

2. Bakgrund

Nedan presenteras en bakgrund till dataintrång och dess förekomst inom polisen. Inledningsvis beskrivs dataintrång översiktligt och därefter förklaras dataslagningars koppling till polisverksamheten.

2.1 Dataintrång som brott

I svensk lagstiftning finns två 'rena IT-brott' vilka utgörs av dataintrång respektive datorbedrägeri (Andersson, Hedqvist, Ring & Skarp 2016, s. 19). Det är enbart dessa brott som kan begås helt digitalt då de inriktar sig på register och system som kan behandla uppgifter automatiserat⁴ (Polismyndigheten 2018). Dataintrångsbrottet regleras i brottsbalkens 4 kap. 9 c § BrB. Bestämmelsen omarbetades 2007 (prop. 2006/07:66, s. 1) och utvidgades 2014 (prop. 2013/14:92, s. 1), vilket har resulterat i dagens lydelse:

9 c § Den som olovligen bereder sig tillgång till en uppgift som är avsedd för automatiserad behandling eller olovligen ändrar, utplånar, blockerar eller i register för in en sådan uppgift döms för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som olovligen genom någon annan liknande åtgärd allvarligt stör eller hindrar användningen av en sådan uppgift (4 kap. 9 c § BrB).

Är brottet grovt, döms för grovt dataintrång till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har orsakat allvarlig skada eller avsett ett stort antal uppgifter eller annars varit av särskilt farlig art (4 kap. 9 c § BrB).

Dataintrångsbestämmelsens skyddsobjekt innefattar databehandlingsbara uppgifter (prop. 2006/07:66, s. 44). Av förarbetena framgår att straffansvar blir aktuellt då tillgången till dessa uppgifter görs möjlig (prop. 2006/07:66, s. 24; DS 2005:5, s. 7). Det är därmed *tillträdet* till uppgifterna som är straffbelagt, även om individen inte tagit del av informationen (prop. 2006/07:66, s. 24).

---

⁴ Automatiserad behandling avser alla typer av uppgifter som innefattas av datorer med tillhörande program eller system. Dessa kan vara i form av fakta, information eller andra uttrycksätt som är aktuella inom datateknik (prop. 2006/07:66, s. 49). Denna databehandling gör uppgifterna databehandlingsbara.

2.1.1 Olovlig registerslagning

Bestämmelsen om dataintrång har ett omfattande tillämpningsområde där flera brottsliga överträdelser innefattas. Dataintrång kan bland annat begås genom skadliga koder, överbelastningsattacker och olovliga registerslagningar (Lindskog et al. 2022, s. 20, 45). Den sistnämnda är den form som detta arbete undersöker. Enligt Brå (2022, s. 32) innebär olovliga registerslagningar otillåtna sökningar som görs i interna, arbetsrelaterade register (Brå 2022, s. 32). Det kan till exempel vara sjukvårdsanställda som söker efter patienter eller polispersonal som gör slagningar i andras ärenden (Lindskog et al. 2022, s. 42). Genom sådana sökningar överträder gärningspersonen sina tjänstemässiga befogenheter (Brå 2022, s. 32). Att olovligen bereda sig tillträde till uppgifter som finns i tjänsterelaterade IT-system utgör därmed dataintrång (Lindskog et al. 2022, s. 42).

Till skillnad från andra former av dataintrång kan gärningspersoner av olovliga registerslagningar ofta knytas till brottet. Detta beror på att sökningarna inte sällan begås på en arbetsplats och att inloggning görs i verksamhetens interna system, vilket innebär att den skyldige enklare kan identifieras (Lindskog et al. 2022, s. 12). Denna variant av dataintrång har därför störst personupplösning av alla dataintrångsformer (Lindskog et al. 2022, s. 52).

2.2 Dataintrång inom Polismyndigheten

Poliser som gör sökningar i ärenden som de inte ansvarar för är ett vanligt exempel på olovliga registerslagningar (Lindskog et al. 2022, s. 42). På liknande sätt menar Kronqvist (2013, s. 141) att polisanställda har en större brottsbenägenhet när det gäller dataintrång som sker internt. Det ska samtidigt beaktas att polisiära datasystem omfattas av strikta användarkontroller, där hanteringen av register dessutom regleras av specifik lagstiftning⁵ (Kronqvist 2013, s. 141).

Av samtliga anmälningar till SU utgjorde dataintrång inom rättsväsendet 2,3 procent under 2019 respektive 2020, och 2021 var siffran 2,1 procent⁶ (Polismyndigheten 2022b,

---

⁵ Se även 2.2.1 *Rättsliga utgångspunkter för polisiära slagningar*.

⁶ Detta inkluderar emellertid inte bara poliser utan även andra inom rättsväsendet (jfr. Polismyndigheten 2022b, s. 3).

s. 30). Anmälningarna gällande dataintrång inom specifikt Polismyndigheten har däremot ökat (Polismyndigheten 2022b, s. 11). Lindskog et al. (2022, s. 43) konstaterar dessutom att myndigheten under juli till december 2020 utgjorde brottsplats till en tredjedel av alla otillåtna slagningar.

Kronqvist (2013, s. 141) påpekar att polisens representation i statistiken kan bero på myndighetens anmälningpolicy och omfattande kontrollsystem. Jansson, Seppänen och Nionzima (2019, s. 6) uppger att det samtidigt åligger tjänstepersoner med tillgång till Polismyndighetens register att följa rådande regelverk relaterade till IT-säkerhet. De som strider mot bestämmelserna riskerar åtal för dataintrång (Jansson, Seppänen & Nionzima 2019, s. 6).

2.2.1 Rättsliga utgångspunkter för polisiära slagningar

Brottsbalken fastställer att tillträde till databehandlingsbara uppgifter ska göras på ett lovligt sätt (jfr. 4 kap. 9 c § BrB). Polisens hantering av register styrs även av andra regelverk (Kronqvist 2013, s. 141). Myndigheten har därtill en intern riktlinje med benämningen PM 2017:4, som föreskriver hur IT-systemen får användas. Av denna föreskrift framgår följande:

It-system som är tillgängliga inom Polismyndigheten får användas endast när det är nödvändigt för att genomföra en viss arbetsuppgift. Det ska vara sannolikt att användandet i det enskilda fallet är till nytta för arbetets genomförande (PM 2017:4, avsnitt 7.1.1, s. 15, författarnas kursivering).

Polispersonal som bryter mot regelverken riskerar emellertid att åtalas för dataintrång (Jansson, Seppänen & Nionzima 2019, s. 6), vilket NJA (2014, s. 221) utgör ett exempel på. Högsta domstolen fastställde hovrättens dom, vilket innebar att en polis som sökt efter sig själv i myndighetens IT-system dömdes för dataintrång. I domskälet framfördes att polisen i fråga inte hade gjort sökningarna för att utföra en viss uppgift, vilket således utgjorde dataintrång (NJA 2014, s. 221).

2.3 Interna och externa granskningar

Flera undersökningar kan lyftas i relation till dataintrång och polisens IT-arbete. År 2022 utgav Brå en rapport med dataintrång som huvudfokus och tillmätte däri otillåtna dataslagningar som mindre komplexa jämfört med andra former av dataintrång (Lindskog et al. 2022, s. 9). Redan sex år tidigare belyste dock Brå i en annan granskning hur poliser kan begå dataintrång genom att olovligt tillträda skyddad information (Andersson et al. 2016, s. 54). Därutöver har andra utredningar gjorts gällande det interna informationssäkerhetsarbetet inom polisen. En sådan är av Seppänen och Agerberg (2018, s. 3), som konstaterar att det finns risker inom myndigheten beträffande intern styrning och kontroll. Även Jansson, Seppänen och Nionzima (2019, s. 3) anmärker att kontrollen inom polisen brister när det gäller att motverka och identifiera missförhållanden i polisiära IT-system.

2.4 Slutsatser av bakgrund

Av bakgrunden finns olika slutsatser som kan dras. De regelverk som är av relevans för arbetet avser brottsbalkens paragraf för dataintrång (4 kap. 9 c § BrB) och PM 2017:4. Dataintrång som begås genom olovliga registerslagningar blir aktuellt när polispersonal gör slagningar som inte är anknutna till en arbetsuppgift (NJA 2014, s. 221) och därigenom olovligt erhåller skyddsvärda uppgifter (Andersson et al. 2016, s. 54).

3. Tidigare forskning

Detta kapitel återger tidigare forskning som kan relateras till ämnesområdet. Inledningsvis beskrivs även hur forskningen inhämtats.

3.1 Tillvägagångssätt

I syfte att erhålla potentiellt relevanta studier, inleddes litteratursökningen med en granskning av det svenska forskningsfältet rörande polisiära datainträng. Dessa initiala sökningar framgår av Tabell 1.

Tabell 1. Initiala sökningar

Databas	Sökord	Antal träffar
LUBSearch	polis* AND datainträng OR "olovlig registerslagning"	0
EBSCOHost	polis* AND datainträng OR "olovlig registerslagning"	0
DiVA Portal	polis datainträng	0

Eftersom inga resultat genererades antog litteraturöversikten ett bredare grepp om forskningsämnet. Litteratursökningen fortskred således med att fastställa dess ändamål och omfattning (jfr. Bryman 2018, s. 144). Utifrån studiens problembeskrivning utformades två utgångspunkter för litteraturgenomgången: Dels polisiära perspektiv på datainträng, dels polisers uppfattningar av tjänstefel. Därefter utarbetades olika söktermer (Figur 1) och inklusions- och exklusionskriterier (jfr. Hart 2018, s. 110). Arbetets kriterier framhålls i Tabell 2.

Tabell 2. Inklusions- och exklusionskriterier

Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
Forskning författad på engelska.	Forskning framställd på andra språk än engelska.
Referentgranskade, akademiska artiklar publicerade mellan 2010-2023.	Litteraturöversikter, böcker, avhandlingar, uppsatser, konferensmaterial och dylikt.
Möjlig att tillgå genom EBSCOHost.	Kan inte inhämtas via EBSCOHost.
Forskning med fokus på: 1.) Polisers inställning till datainträng, 2.) Polisers uppfattningar av polisiära tjänstefel, 3.) Polisiära perspektiv på datainträng.	Forskning med fokus på: 1.) Allmänhetens åsikter och anmälningar gällande polisiära tjänstefel, 2.) Jämförelser mellan polisiära och publika åsikter rörande polisers tjänstefel, 3.) Sexuella tjänstefel, 4.) Polisakademiens roll för tjänstefel och attityder.

Inklusions- och exklusionskriterierna kan emellertid ha påverkat litteratursökningen. Exempelvis kunde betydelsefull forskning även ha funnits på andra språk än engelska. Engelska som inklusionskriterium motiverades dock av att många forskningsartiklar är engelskt författade, varför forskning ändå fanns att tillgå. Då de initiala sökningarna inte gav några resultat på svenska, utgjorde svenska som språk inte ett inklusionskriterium. Engelskt författade studier med svensk kontext var dock fortfarande möjliga i sökningen. Inklusionskriteriet om referentgranskade tidskriftsartiklar hade vidare inverkan eftersom Bryman (2018, s. 144) anmärker att det finns olika källor till forskning. Faktagranskade forskningsartiklar inkluderades samtidigt för att säkerställa kvalitet (jfr. Lindstedt 2019, s. 159). Övriga krav i Tabell 1 tillämpades för att infria de utgångspunkter som formulerats. Möjligen hade forskning som innefattas av exklusionskriterierna även kunnat bidra med värdefulla perspektiv, men utifrån arbetets syfte gjordes bedömningen att inklusionskriterierna var mer relevanta och prioriterades således.

Att studierna skulle vara publicerade mellan 2010 och 2023 enligt inklusionskriterierna, kan likaså medfört att betydelsefull forskning inte upptäcktes. Denna avgränsning motiverades av att polisens yrkesroll och medföljande krav har blivit alltmer mångsidiga i takt med samhällets utveckling (jfr. SOU 2016:39, s. 15). Därmed ansågs nämnt tidsintervall vara lämpligt för att erhålla studier som fångar in dessa aspekter.

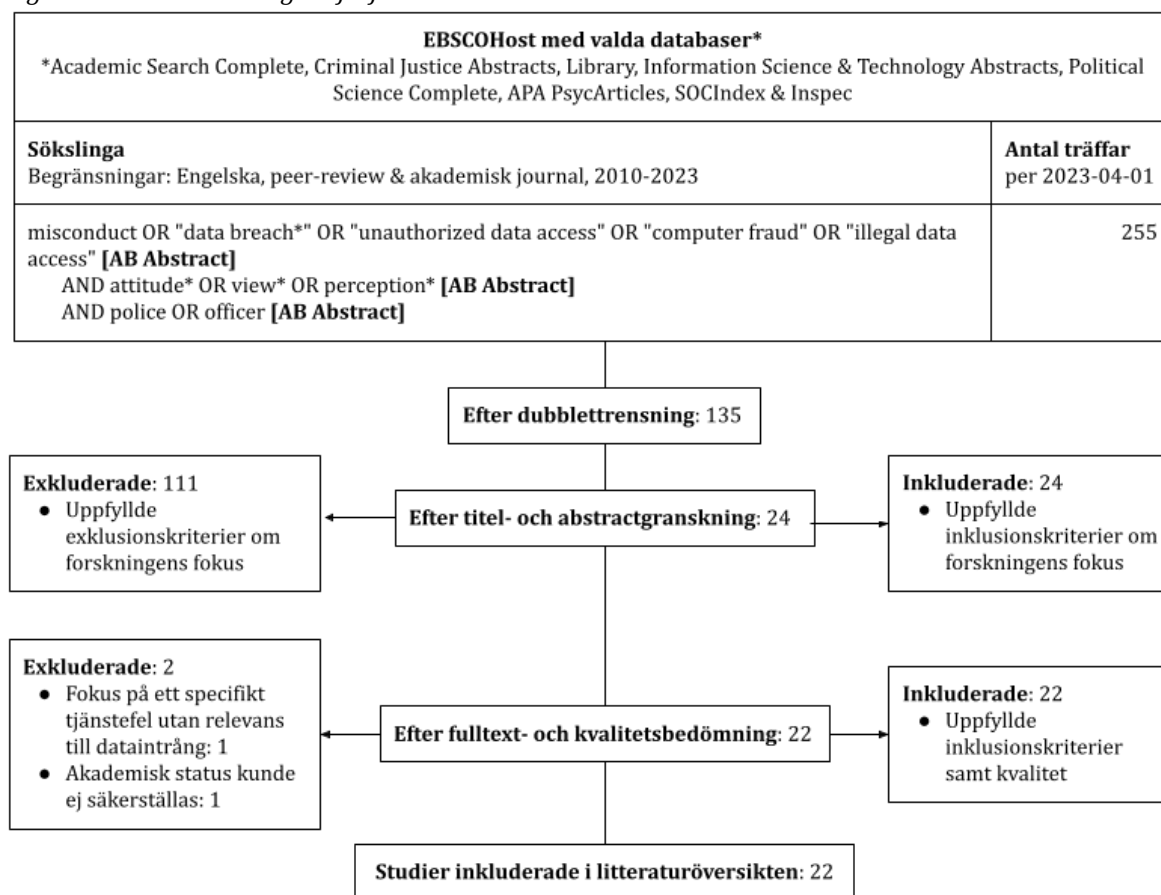
3.1.1 Sök- och bearbetningsprocess

För att möjliggöra användningen av olika databaser (Bryman 2018, s. 148) utgick sökningen från EBSCOHost. I syfte att erhålla varierande perspektiv kom dessa databaser att härstamma från diverse forskningsdiscipliner. De sju databaser som valdes framgår av Figur 1.

De utarbetade söktermerna tillämpades i EBSCOHost med utvalda databaser där sökningen begränsades till expertgranskade, engelskt författade forskningsartiklar mellan 2010 och 2023 (Figur 1), i enlighet med inklusions- och exklusionskriterierna (Tabell 2). Detta resulterade i 255 sökträffar, varpå resultaten överfördes till referensprogrammet Zotero. Däri rensades dubletter bort, vilket gav 135 studier. Moodie et al. (2012, s. 109 i Hart 2018, ss. 102–103) menar att titlar och abstracts därefter

bör genomgå utifrån inklusions- och exklusionskriterierna (Tabell 2). Kvarvarande studier blev då 24 till antalet, vilka sedan lästes i fulltext (jfr. Moodie et al. 2012, s. 109 i Hart 2018, ss. 102–103). Under djupläsningen bedömdes artiklarna utifrån såväl inklusions- och exklusionskriterierna (Tabell 2) som kvalitet (jfr. Bryman 2018, s. 144). Kvalitetsbedömningen utgick från struktur, relevans och akademisk status. Sammantaget kvarstod 22 studier (Figur 1) vilka ingick i litteraturöversikten.

Figur 1. Litteratursökningens förfarande

Inhämtad forskning bearbetades sedan både deskriptivt och tematiskt. Den deskriptiva analysen verkställdes genom att utforma en matris som innehöll publiceringsår, geografi, metodologi och centrala resultat (jfr. Bryman 2018, s. 146; Bilaga 1). För den tematiska analysen sammanställdes ett annat protokoll som lade grunden för olika teman. Därifrån kom även en citeringsanalys att tillämpas (jfr. Hart 2018, s. 238 ff., 267; Bilaga 1). Den deskriptiva analysen finns i sin helhet i Bilaga 1 och sammanfattas under följande rubrik. Därefter följer den tematiska analysen.

3.2 Deskriptiv analys

Studierna i litteraturöversikten är publicerade mellan 2010 och 2022, med ursprung från bland annat Europa, Asien och Nordamerika. Samtliga av artiklarna är av kvantitativ karaktär, där 16 av de 22 undersökningarna har brukat polisintegritet som teoretisk och metodologisk ansats. Studierna har ett varierat antal citeringar: Från noll till 398 citeringar (Bilaga 1).

3.3 Tematisk analys

Analysen av forskningsfältet indelas här efter i följande teman: *Igenkänning av regler och regelbrott*, *Tystnadskultur* samt *Organisationen*.

3.3.1 Igenkänning av regler och regelbrott

Hur poliser uppfattar tjänstefel kan kopplas till deras förståelse av regler (Ivković & Sauerman 2016, s. 280). Denna förståelse ställs tämligen ofta i relation till hur allvarligt beteendet värderas (Ivković et al. 2016, s. 350). Att ett tjänstefel bedöms som seriöst påverkas exempelvis av hur insatta poliserna är i officiella regler (Ivković, Mraović & Borovec 2016, s. 314). Detta kan förklara varför poliser på chefsnivå är mer sannolika till att bedöma och tillskriva tjänstefel som regelbrott eftersom dessa ofta besitter mer kunskap (Ivković 2012, s. 388). Samtidigt är det inte bara polischefer som anser att tjänstefel utgör regelbrytande beteende, utan likaså polispersonal på annan organisatorisk nivå (Ivković & Khechumyan 2013, s. 70). Det finns likväl undantag där poliser varken inser att tjänstefel innebär regelbrott (Westmarland & Rowe 2018, s. 864) eller erkänner beteendet som sådant (Porter & Prenzler 2016, s. 381). Osäkerhet, eller rentav okunskap, kan därmed vara gällande hos poliser rörande vad som är respektive inte är ett regelbrott (Westmarland & Rowe 2018, ss. 864–865).

Det är samtidigt grundläggande att poliser har kännedom om de officiella bestämmelserna och hur de ska genomdrivas (Ivković, Mraović & Borovec 2016, s. 314; Ivković & Khechumyan 2014, s. 58). Om sådan kunskap inte finns kan det medföra att tillämpningen av formella regler varierar inom organisationen (Ivković 2012, s. 388). På så sätt kan utbildningsinsatser vara lämpliga avseende rådande föreskrifter och policys (Porter & Prenzler 2016, s. 381). Emellertid påpekar Porter och Prenzler (2016, s. 381) svårigheten med de poliser som har kunskap om reglerna men som ändå väljer att inte

anmäla tjänstefel. Härvid behöver den individuella uppfattningen av reglernas legitimitet förstärkas, så att de sammanfaller med personliga värderingar (Porter & Prenzler 2016, s. 382).

3.3.2 Tystnadskultur

Som ovan anført kan regler i olika avseenden ge upphov till att polisiära regelbrott inte anmäls (Ivković, Haberfeld & Peacock 2018, s. 172). Detta kan ses i ljuset av en tystnadskultur som råder inom polisväsendet (Ivković & Sauerman 2013, s. 280). Efterlevnaden av tystnadskulturen är emellertid inte likartad bland alla poliser (Ivković, Haberfeld & Peacock 2018, s. 184). Exempelvis bedöms regelbrott mer eller mindre seriöst beroende på vilket tjänstefel det är (Ivković & Khechumyan 2013, s. 70), samtidigt som denna värdering även påverkar huruvida det anmäls eller inte (Lobnikar & Meško 2015, s. 350). Ju allvarligare regelbrottet anses vara, desto mer ökar sannolikheten för att tjänstefelet anmäls (Ivković, Peacock & Haberfeld 2016, s. 365). Dessutom har kunskap om regler betydelse. Att tjänstefel anmäls är i många fall beroende av intern rapportering, något som kräver kännedom om formella bestämmelser (Porter & Prenzler 2016, s. 381). Regelkunskapen är dock inte helt självklar för alla poliser enligt Ivković (2012, s. 388).

Trots att både officiella regler och arbetsrelaterade policys överträds, förekommer tillfällen där poliser ändå inte anmäler regelbrott (Ivković & Khechumyan 2013, s. 86), även om det bedöms som allvarligt (Westmarland & Rowe 2018, s. 865). Detta kan indikera en stark tystnadskultur inom polisen (Ivković & Sauerman 2013, s. 175). Precis som att efterlevnaden av kulturen kan variera från polis till polis (Ivković, Haberfeld & Peacock 2018, s. 184) behöver dock tystnadskulturen inte vara lika påtaglig inom alla avdelningar (Lambo 2010, s. 627).

Vidare framhåller Porter och Prenzler (2016, s. 382) att tystnadskulturen influeras av sociala normer, vilka kan ha större inverkan på beteenden än formella bestämmelser. En sådan social norm som kan föranleda att poliser inte anmäler interna regelbrott, är uppfattningen att ens kollegor inte heller anmäler enligt Van Droogenbroeck, Ivković och Spruyt (2022, s. 1025). Sannolikheten att tjänstefel rapporteras ökar därför när medarbetare har en positiv inställning till att anmäla (Lobnikar et al. 2016, s. 397). Själva

upplevelsen av tystnadskulturen i sig är således en påverkande faktor, precis som kamratinflytande (Ivković, Haberfeld & Peacock 2018, ss. 184–185).

Att följa tystnadskulturen innebär samtidigt skada enligt Westmarland och Rowe (2018, s. 866). Detta stärks även av Lamboo (2010, s. 617), som påtalar att de som påverkas mest är medborgare, polisorganisationen i stort och kollegor. Emellertid påpekar Vito et al. (2011, s. 161) att poliser medvetet kan bryta mot regler i syfte att skydda sina medarbetare. Detta framhäver således en dubbelhet där polisiära regelbrott kan innebära både skada och skydd.

3.3.3 Organisationen

Organisatoriska aspekter har stora effekter på polisiära uppfattningar (Lawson et al. 2022, s. 103; Wolfe & Piquero 2011, s. 347), där den tillhörande kulturen formar attityder och handlingar inom polisen (Ivković et al. 2020, s. 112). Ibland kan organisatoriska faktorer till och med spela större roll än individuella egenskaper hos de anställda (Lim & Sloan 2016, s. 298). Likväl finns möjligheten att uppfattningarna av tjänstefel rentav är inbyggda i den polisiära kulturen (Ivković, Mraović & Borovec 2016, s. 314). Samtidigt har Wright (2010, s. 339) upptäckt en starkare tystnadskultur bland civilpoliser i jämförelse med polisofficerare då de förstnämnda har uppvisat lägre sannolikhet till att anmäla tjänstefel. Detta kan å ena sidan innebära att det finns flera individuella påverkansfaktorer till varför regelbrott anmäls eller inte (Wright 2010, s. 353). Å andra sidan kan det vara organisationskulturen som påvisas (Lim & Sloan 2016, s. 298).

En annan aspekt av organisationskulturen inom polisen berör ledningens roll. Chefernas attityder påverkar polispersonalen (Lee et al. 2013, s. 387), där ledningens handlingar sedermera ligger till grund för de kulturella värderingar som återfinns i verksamheten. Värderingarna utgör sedan moraliska kompasser till hur anställda ska reagera, och inte minst agera på interna regelbrott (Vito et al. 2011, s. 161). Polisverksamhetens ledning (Lee et al. 2013, s. 387, 398), tillsammans med organisationskulturen, har därav stor betydelse för hur polisens attityder till tjänstefel utformas (Ivković et al. 2020, s. 112).

3.4 Diskussion om tidigare forskning

Den tidigare forskningen som presenterats kan ses ur flera perspektiv. Litteraturöversikten har en tämligen utspridd geografisk täckning med varierande publiceringsår och citeringar. Samtidigt saknas forskning från bland annat Mellanöstern och Sydamerika (Bilaga 1). Av behandlade studier framträder vidare tre teman med fokus på regler, tystnadskultur och organisation. Dock kan det inte med säkerhet sägas att det finns en tystnadskultur inom Polismyndigheten i Sverige då studier med svensk kontext inte finns med i urvalet. Dessutom kan uppfattningar av regler likaså skilja sig kontextuellt. Samtidigt är det av stor vikt att belysa hur poliskårer och deras förhållningssätt till tjänstefel ser ut internationellt. Därtill är det av intresse att granska vad denna forskning kan innebära i ett svenskt sammanhang för specifikt dataintrång, vilket kan infrias i arbetets analys.

En annan omständighet som försvårar litteraturöversiktens tillämpning är att dataintrång och polisiära uppfattningar till detta inte undersöks i urvalet. Flera av studierna brukar polisintegritet som teoretisk och metodologisk ansats (Bilaga 1). Dessa artiklar genomgår värderingar till olika tjänstefel, dock inte otillåtna dataslagningar. Lobnikar et al. (2016, s. 398) menar att nämnd ansats utgör en standard vid undersökningar av uppfattningar av regelbrott inom polisen, men detta innebär att 16 artiklar i litteraturöversikten går miste om att utforska olaga registerslagningar till följd av ansatsens avgränsning till andra tjänstefel. De övriga studierna granskar inte heller dataintrång. Lamboo (2010) är närmast, men även i dennes undersökning saknas polisens egna uppfattningar om regelbrottet. Således framträder ett forskningsbehov till att dels undersöka dataintrång i polisiär kontext, dels använda andra teoretiska ramverk än polisintegritet. Detta arbete kan på så sätt fylla en kunskapslucka på forskningsfältet, liksom vidga analysen med hjälp av andra perspektiv. Därtill är majoriteten av forskningsartiklarna kvantitativa (Bilaga 1), vilket aktualiserar ett behov av kvalitativa ansatser som denna studie således kan uppfylla.

3.4.1 Kritiska anmärkningar till sökprocessen

I sökningen och hanteringen av forskning kan det ha förekommit felkällor, såsom tillämpningen av inklusions- och exklusionskriterierna. Risken finns att en utomstående hade gjort annorlunda bedömningar avseende vilka artiklar som skulle inkluderas

respektive exkluderas. En sådan studie är Lamboo (2010). Lamboo (2010) använder inte explicit termen dataintrång men flera av dennes exempel kan liknas med brottet, varför studien inkluderades. Samtliga av litteraturöversiktens artiklar har även kunnat användas för att skildra forskningsfältet ur olika perspektiv.

Litteraturgenomgångens urval kan likaså ifrågasättas. Så som det framgår av litteraturöversikten är flera studier författade av samma forskare, specifikt Ivković. Å ena sidan finns risken för snedvridning i litteraturöversikten då samma författare överrepresenteras i resultaten som presenterats. Å andra sidan fanns det under urvalsprocessen inte några skäl att utesluta dennes studier då de uppfyllde inklusionskriterierna. Att Ivković är en av författarna till teorin om polisintegritet (se Bilaga 1) förklarar även varför denne är återkommande på forskningsområdet rörande polisiära tjänstefel. Ivković har dessutom en stark närvaro inom det akademiska fältet (SAGE Publications 2023), vilket förstärker dennes förekomst i litteraturgenomgången.

3.5 Slutsatser av forskningsläget

Av litteraturöversikten finns flera slutsatser som kan dras i relation till innevarande forskningsupplägg. En första slutsats avser hur regler igenkänns och uppfattas av polisanställda (jfr. Ivković & Sauerman 2016, s. 280), vilket å ena sidan framhålls som viktigt (Ivković, Mraović & Borovec 2016, s. 314), men som å andra sidan inte är en självklarhet (Ivković 2012, s. 388). Därmed kan kunskapen om regler synliggöras (Westmarland & Rowe 2018, ss. 864–865), liksom erkännandet av regelbrott. En andra slutsats berör därför reglers legitimitet (Porter & Prenzler 2016, s. 381). Avslutningsvis kan rollen av såväl medarbetare (Ivković, Haberfeld & Peacock 2018, ss. 184–185) som polisledningen (Vito et al. 2011, s. 161) belysas.

4. Teoretiska ramverk

Följande kapitel framhåller studiens teoretiska ansatser vilka används som analytiska verktyg för att förstå och fördjupa de framkomna resultaten. Dessa avser *Knowledge and opinion of law* och normmodellen.

4.1 *Knowledge and opinion of law*

En av arbetets teoretiska utgångspunkter är begreppet *Knowledge and opinion of law* [KOL], vilket står för kunskap och åsikter om rätten. KOL avser samlingen av kunskap och attityder angående rättsliga fenomen såsom lagar, brottslighet, rättsliga institutioner samt myndigheter (Kutchinsky i Podgórecki 1977, ss. 85–86). Schultz (2023, s. 170) beskriver att åsikter om lagen är nära sammankopplat med frågor om hur och när personer följer eller ignorerar lagen. Detta är av intresse eftersom denna undersökning har ett fokus på polisens förståelse och uppfattningar av dataintrång.

Hertogh (2018, s. 184) skriver att studier om KOL utgjorde den första generationens studier om rättsmedvetande. Rättsmedvetande är ett brett diskuterat begrepp som kan appliceras på många sätt, men som förenklat kan förstås som motsvarigheten för lagens legitimitet (Horák, Lacko & Klocek 2021, s. 9). I likhet med rättsmedvetande som begrepp, kom den tidiga KOL-forskningen att främst fokusera på acceptansen för regler (Schultz 2023, s. 163). Här lades vikt vid att det demokratiska styrelseskicket utgår ifrån att regler får sin legitimitet när de accepteras. Därmed ansågs acceptans för regler vara en grundpelare för regelefterlevnad i KOL-studier (Kaupen 1973 i Schultz 2023, s. 163). Den tidiga litteraturen på området behandlade därför bland annat beteenden som avvek från normen (Schultz 2023, s. 163).

Utifrån redogörelsen ovan kan det sägas att KOL sammanfaller med begreppet rättsmedvetande i viss utsträckning (Podgórecki 1977, s. 85). Enligt Podgórecki (1977, s. 85) kan rättsmedvetande användas för att studera och synliggöra interna manifestationer av lagen, men att en operationalisering av begreppet är valfritt beroende på vad som studeras (jfr. Podgórecki 1977, s. 85). I detta arbete används KOL i stället eftersom studien har ett specifikt fokus på uppfattningar av och kunskap om de rättsliga regleringarna av en viss lagöverträdelse. KOL brukas således för att förstå den kunskap

och de attityder ett antal poliser ger uttryck för gentemot olovliga registerslagningar. Då arbetet även har ett aktörsperspektiv bedöms KOL vara av större relevans än rättsmedvetande med hänsyn till att det sistnämnda ofta kopplas till att vara ett 'allmänt rättsmedvetande' enligt Träskman (2015, s. 428 ff.). Trots att KOL är av äldre karaktär är begreppet fördelaktigt för denna undersökning då det har ett smalare fokus på regeluppfattningar till skillnad från rättsmedvetande.

KOL har emellertid varit föremål för kritik. Bland annat framhåller Sajó (i Fekete & Szilagyi 2017, s. 352) att det är svårt att dra slutsatser om lagens påverkan med utgångspunkt i attityderna som identifieras. Sajó (i Fekete & Szilagyi 2017, s. 352) skriver även att det kan finnas en stor klyfta mellan individers handlingar och deras åsikter samt uppfattningar om rätten. Därmed bör de resultat som erhålls av KOL-studier hanteras med försiktighet med hänsyn till de svårigheter som finns med att förstå den kodifierade rättens verkliga effekter (Sajó i Fekete & Szilagyi 2017, s. 352).

En annan kritik som har framförts mot KOL är att regelefterlevnad varken förutsätter kunskap om regler eller positiva attityder gentemot dem. Kutchinsky (i Podgórecki 1973, s. 90) lyfter att negativa uppfattningar eller bristande kunskap om regler inte nödvändigtvis resulterar i lagöverträdelser. Han betonar emellertid att nämnt resonemang utgår från en naiv förväntan av att kunna hitta tydliga och konkreta samband på ett komplicerat forskningsområde (Kutchinsky i Podgórecki 1973, s. 90).

Trots kritiken framhålls KOL som ett användbart verktyg i rättssociologisk forskning (Kutchinsky i Podgórecki 1973, ss. 90–91). Fortsättningsvis uppger Sajó (i Fekete & Szilagyi 2017, s. 352) att undersökningar om kunskap och åsikter om lag till viss del kan bidra med kunskap om vilken roll författningar spelar i sociala tolkningar av samhället. Därtill kan ramverket synliggöra hur rättssystemets olika mekanismer fungerar (Sajó i Fekete & Szilagyi 2017, s. 352). Schultz (2023, s. 163) framhäver också vikten av att studera åsikter om rätten eftersom det är nära sammankopplat till förtroendet för staten och dess institutioner.

Sammantaget kan KOL som begrepp i denna studie synliggöra den kunskap och de uppfattningar som återfinns hos ett antal polisanställda gentemot olovliga

registerslagningar. Genom att tillämpa begreppet kan förståelsen utökas gällande polisens förhållningssätt till aktuella regler, vilket bedöms vara fördelaktigt för arbetets analys.

4.2 Normmodellens dimensioner

Ett sätt att förstå individers handlingar är genom normer. Normer kan anses vara det som ligger bakom handlingar (Hydén 2002a, s. 21) i form av handlingsanvisningar (Baier & Svensson 2018, s. 50). Mänskligt beteende behöver inte alltid styras av normer, men handlingar kan bli föremål för normanalyser där normers karaktär, innehåll och system utforskas (Hydén 2002a, s. 21). Normbegreppet kan vidare indelas utifrån dess form som analytisk ansats respektive dess faktiska existens. Den förra kan brukas för att synliggöra de dimensioner som omger handlingarna vilka står i fokus för analysen, medan den senare kan framhäva de egenskaper som ingår i allmänt förekommande normer. Detta aktualiserar även rättsregler (Hydén 2002b, s. 290). Härigenom speglas den rättssociologiska relevansen då såväl rättsvetenskapliga som samhällsvetenskapliga aspekter framträder (Hydén 2002a, s. 21).

Denna studie intresserar sig för att undersöka uppfattningar inom den polisiära professionen gällande tjänsterelaterat dataintrång, något som inrymmer både kontexten och betydelsen av normer. Enligt Hydén (2002a, s. 22) kan normkunskap då innebära en handlingsteori, vilket aktualiserar normmodellen som analysredskap. Normmodellen blir av särskild relevans eftersom den lämpar sig på såväl aktör- som strukturnivå (Hydén 2002b, s. 288) och i detta arbete brukas den utifrån individens perspektiv.

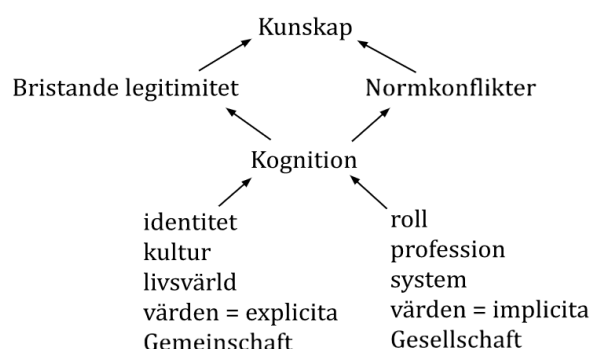
Hydén (2002b, s. 280, 285) förklarar att normmodellen omfattar tre komponenter. Den första rör vilja (V) som sammankopplas till individens inneboende värden, motiv och drivkrafter. Dessa kan sedan härledas till andra handlingsmotiv i form av inre känslor, moral och etik. Normmodellens andra dimension avser kunskap (K) vars förekomst har en kognitiv sida. Aspekter såsom erfarenheter, traditioner och kompetenser blir härvid aktuella. Det tredje elementet i normmodellen omfattar system och möjligheter (SM). Dessa systemvillkor kan till exempel vara yrkesroll (Hydén 2002b, ss. 285–287) och lagar. Till systemen finns naturlagar och samhällseliga lagar som styr vilka handlingar som är möjliga (Hydén 2002b, ss. 19–20). Systemvillkoren kan sammantaget beskrivas som

förutsättningarna för att kunna utföra en bestämd handling (Hydén 2002b, s. 19). I denna studie är de samhällliga lagarna och yrkesrollen de mest aktuella systemvillkoren.

Normmodellens tre dimensioner har vidare en växelverkan mellan varandra (Hydén 2002b, s. 287). Det kan sammanfattas som att systemvillkoren (SM) avser möjligheterna att göra det en vill (V) och har kunskap om (K). Likt vad Hydén (2002b, s. 289) framför, kan aktören vara utgångspunkten då det i grund och botten är individen som väljer mellan (V), (K) och (SM) i sitt handlande. Exempelvis är det individens inre känslor som avgör i vilken mån handlingar inom viljedimensionen ska följa de krav som systemmöjligheterna sätter upp. Normer må påverka men det är ändå upp till aktörens ställningstaganden, vilka kan medföra såväl avvikelser som normefterlevnad. Härvid kan (V), (K) och (SM) fungera som påverkansfaktorer (Hydén 2002b, ss. 287–289).

Kunskapskomponenten kan särskilt framhäva hur olika dimensioner påverkar varandra. Kunskapens kognitiva koppling kan relateras till olika arenor: Dels en kulturell, dels en professionell sådan (Hydén 2002b, s. 285). Den första arenan avser socialisationen som ger ett kulturellt vetande och härstammar från viljedimensionen (V), medan den andra kopplas till systemmöjligheterna (SM) och skapar systembunden förståelse. Normmodellens kunskapskomponent kan påverkas av kulturella aspekter såsom identitet och världsuppfattningar å ena sidan, och systemanknytna faktorer i form av roll och professioner å andra sidan. Båda två kan dock skapa störningar i kunskapsbildningen. De kulturella sidorna kan orsaka försvagad legitimitet, medan systembundna aspekter kan föranleda normkonflikt (Hydén 2002b, s. 286). Denna påverkan illustreras av Figur 2.

Figur 2. Kunskapskomponentens påverkan

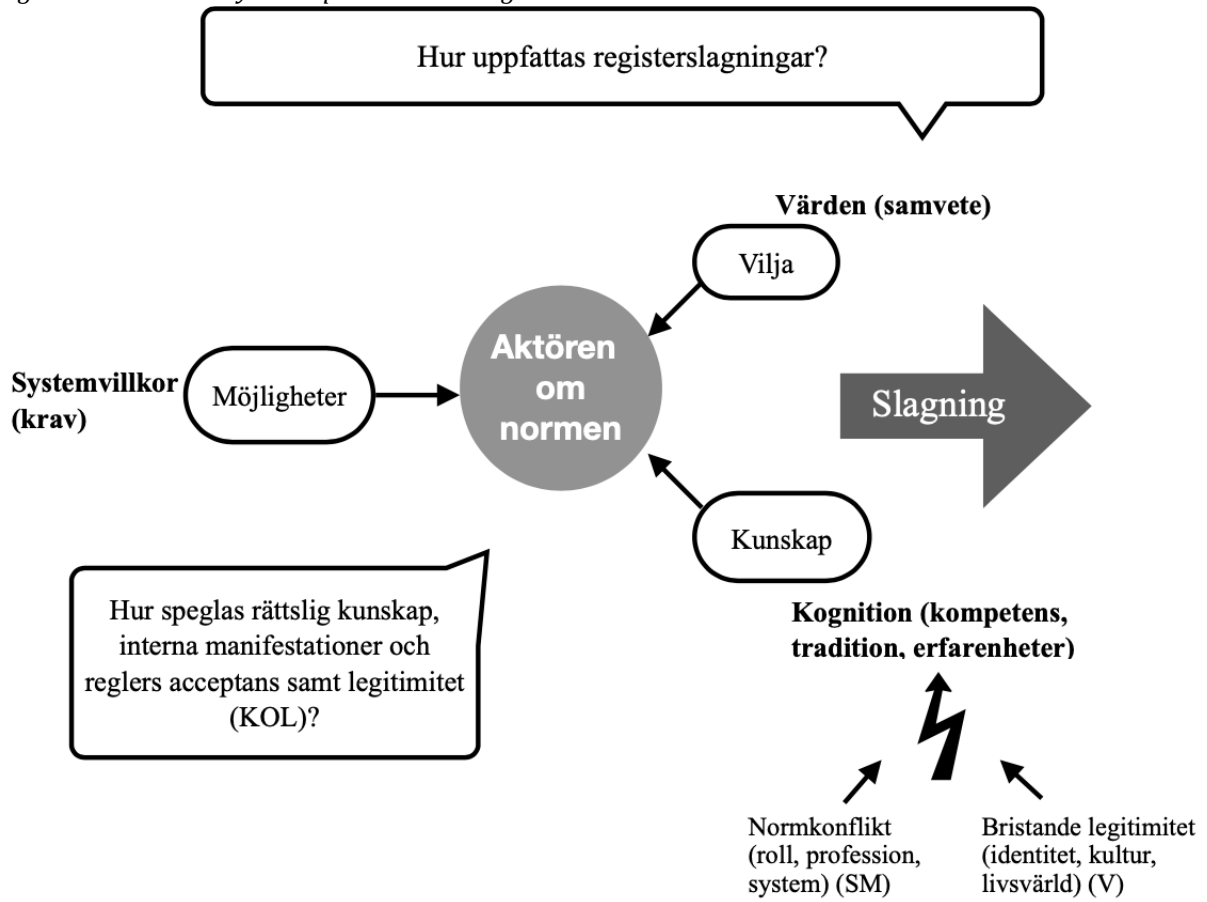
Källa: Hydén (2002b, s. 286, författarnas utformning)

Normmodellens styrkor och svagheter kan fortsättningsvis belysas. En svaghet med modellen uppmärksammas av Svensson (2008, s. 39) och berör den misstolkning som normmodellen har förknippats med, närmare bestämt att den gör anspråk på att bestämma definitionen av normer. Hydén (2002b, s. 290) anmärker även att modellen i sin essens inte är allmängiltig. Normmodellen eftersträvar en omfattande tillämpning i den mån den är relevant för studieobjektet. Relevansen bestäms i sin tur av det aktuella fallet. För detta arbete är normmodellen aktuell som analysinstrument då den kan återskapa förutsättningarna för den handling som studeras (jfr. Hydén 2002b, s. 290), det vill säga förståelsen för dataintrång. Normmodellen kan även synliggöra de rättsliga beståndsdelarna och hur poliser uppfattar dessa.

4.3 Slutsatser av teoretiska ansatser

I analysen är poliserna de aktörer som uttrycker sig om slagningar, där olika möjligheter i form av riktlinjer och lagstiftning (SM) samverkar med kunskap och förståelse (K) gentemot dessa. Dessa delar samarbetar även med viljekomponenten (V) av polisernas inre moral och samvete. Genom operationaliseringen av Hydéns (2002b, s. 289) normmodell, synliggörs därmed polisernas uppfattningar om vilka sökningar som är tillåtna respektive otillåtna. Tillsammans med begreppet KOL kan normmodellen belysa hur polisernas uppfattningar korrelerar med kunskapen gentemot de rättsliga regleringarna av slagningarna. KOL används även för att belysa huruvida poliserna i studien uppfattar rättsreglerna som legitima och därav uttrycker acceptans för dem. De teoretiska ansatsernas operationalisering illustreras i Figur 3.

Figur 3. Arbetets analytiska operationalisering

Källa: Inspiration hämtat från Hydén (2002b, s. 289), men anpassad för innevarande studie.

5. Metod och material

I denna del skildras studiens metod och material. Därmed beskrivs det metodologiska tillvägagångssättet rörande förhörprotokoll och intervjuer, vilka utgör arbetets material. Även det analytiska förfarandet redogörs för, något som följs av en genomgång av arbetets förhållningssätt till de forskningsetiska principerna. Kapitlet avslutas med en diskussion om studiens validitet och reliabilitet.

5.1 Studiens utformning och material

Aktuell studie tillämpar en kvalitativ forskningsstrategi eftersom dess syfte är att undersöka individuella uppfattningar (jfr. Bryman 2018, s. 455) inom poliskåren. Trots att kvalitativ forskning har mött kritik gällande replikerbarhet och generalisering (Bryman 2018, s. 484), eftersträvar detta arbete att fördjupa den kontextuella förståelsen av polisiära datainrång, vilket kan uppnås med en kvalitativ ansats (jfr. Bryman 2018, s. 488). Eftersom kvantitativ forskning sällan åsyftar att undersöka *hur* ett fenomen ser ut (Bryman 2018, s. 215), bedömdes en kvalitativ ansats vara mer i linje med undersökningens syfte.

För att uppfylla syftet utgörs materialet av tio förhörprotokoll med poliser som blivit misstänkta för olovliga registerslagningar samt tre intervjuer med polisanställda. Att både intervjuer med poliser och förhörprotokoll utgör material i arbetet motiveras av att detta skapar en bredare förståelse för ett större spektrum av uppfattningar som råder inom polisen, jämfört med om enbart intervjuer hade använts. Bryman (2018, s. 658) påtalar även att dokument kan utgöra både en primär datakälla och vara komplement till andra informationskällor. Detta är applicerbart i denna undersökning eftersom både förhör och intervjuer ingår. Det ska dock beaktas att arbetet inte likställer förhör och intervjuer, utan enbart använder materialet i syfte utröna förekommande attityder till och kunskap gentemot datainrång och dess bestämmelser.

5.2 Förhörprotokoll

Att analysera förhörprotokoll med poliser misstänkta för datainrång ansågs som en lämplig metod för att utveckla förståelsen av uppfattningar och tolkningar av polisiära datainrång. Att använda dokument som underlag innebar även att den önskade

information redan var inhämtad, vilket enligt Bryman (2018, s. 387) är en fördel. Bryman (2018, s. 393) menar dessutom att forskarens påverkan blir mindre då datan redan har insamlats.

Förhören kan emellertid utsatts för inverkan. Till exempel kan förhörssituationen som sådan ha påverkat poliserna och deras utsagor. Eftersom det som framkommer i förhören kan komma att användas emot den hörde, är det även möjligt att de misstänkta inte är helt sanningsenliga. Förhörsprotokollen kan därtill ha färgats av den som transkriberade dem. Trovärdigheten, som enligt Scott (1990 i Bryman 2018, s. 657) handlar om huruvida materialet är korrekt eller förvrängt, kan därmed inte säkerställas. Däremot kan förhörsprotokoll ge insikt i hur handlingar och regler uppfattas. Detta är något som andra kvalitativa metoder, förslagsvis fallstudier eller observationer, inte hade kunnat infria på samma sätt. Därav valdes förhör jämsides intervjuerna.

5.2.1 Insamling och urval av förhörsprotokoll

Förhörsprotokollen insamlades genom att kontakta den avdelning som hanterar polisiära datainrång, närmare bestämt SU. Utifrån kontaktuppgifter som fanns på polisens webbsida beställdes tio avidentifierade förhör i vilka polisanställda misstänkliggjorts för datainrång. Anonymiseringen av handlingarna gjordes i syfte att minimera behandlingen av känsliga uppgifter. Vidare var det inte författarna som avgjorde exakt vilka tio förhörsprotokoll som mottogs. Det specifika urvalet av dessa tio förhör gjordes i stället av en person som arbetar på SU utifrån ett antal kriterier som författarna av studien satt upp, vilka framgår av Tabell 3.

Tabell 3. Urvalskriterier av förhör

Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
Förhörsprotokoll med personer som varit anställda vid Polismyndigheten då sökningen som misstänkts utgöra datainrång skett.	Förhör med poliser som inte var anställda vid Polismyndigheten när den påstådda olovliga slagningen gjordes.
Förhörsprotokoll som behandlar datainrång enligt 4 kap. 9 c § BrB.	Förhör som enbart behandlar andra lagrum.
Poliser som misstänkliggjordes under perioden 2007–2023.	Poliser som blivit misstänkta för datainrång innan eller efter angiven tidsram.

Eftersom studien fokuserar på ett specifikt lagrum [4 kap. 9 c § BrB], begärdes inte förhör som behandlar andra bestämmelser. Emellertid förekom andra lagrum i det erhållna materialet då de inrymdes under gärningsbeskrivningen. Fokuset var dock dataintrångsbrottet. Den inkluderade perioden gjordes med hänsyn till att bestämmelsen omformulerades 2007 (prop. 2006/07:66, s. 1), vilket var av större intresse för studien att undersöka. Även om förhör innan den perioden likaså hade kunnat bidra med fördjupad kunskap, ansågs det mest relevant att inkludera förhørsprotokoll som behandlar dataintrång så som brottsbalken beskriver det idag.

Antalet förhör kan vid första anblick uppfattas som en liten urvalsstorlek. Samtidigt skriver Bryman (2012, ss. 18–19) att mindre urvalsenheter kan vara aktuella då materialet ska analyseras på en djupare nivå, varför tio förhørsprotokoll ändå kan menas vara ett adekvat urval. Urvalet av förhören utgjordes av en kombination av ett kriteriestyrt urval och ett bekvämlighetsurval. Ett kriteriestyrt urval innebär att alla enheter som uppfyller särskilda kriterier inkluderas i underlaget (Bryman 2018, s. 497), medan bekvämlighetsurvalet avser det material som är mest tillgängligt (Bryman 2018, s. 243). Ett kriteriestyrt urval aktualiserades då urvalskriterier beskrevs när förhören begärdes, och bekvämlighetsurvalet blev aktuellt eftersom förhören erhöles av en extern part som valde de förhör som fanns nära till hands.

5.3 Semistrukturerade intervjuer

För att ytterligare vidga kunskapen om olovliga registerslagningar genomfördes tre semistrukturerade online-intervjuer. Denscombe (2010, ss. 173–174) framför att intervjuer är lämpliga när forskaren vill få insikt i personers åsikter, känslor, upplevelser och liknande. Då dessa behöver undersökas på djupet och i detalj är intervjuer en fördelaktig metod (Denscombe 2010, s. 164). Detta är därmed i linje med studiens syfte att erhålla en djupare förståelse av dataintrång inom polisen och tillhörande uppfattningar. Därför utgjorde intervjuer med polisanställda en lämplig undersökningsmetod för arbetet.

Intervjuerna var av digital karaktär och skedde via digitala mötesplattformar, mer specifikt Teams, Zoom respektive Jabber. Fördelen med sådana intervjuer är deras flexibilitet och att de är såväl ekonomiskt som tidsmässigt fördelaktiga då inga resor

behöver genomföras (Bryman 2018, s. 593). Bryman (2018, s. 593) framhåller även att det inte finns något som tyder på att etablerandet av en förtroendefull relation skulle försvåras av den digitala formen jämfört med fysiska intervjuer. Det ska emellertid beaktas att digitala intervjuer även har vissa svagheter. En sådan nackdel är att teknologiska problem kan uppstå, och att dålig internetuppkoppling kan leda till kvalitetsförsämringar som kan försvåra transkriberingsprocessen (Bryman 2018, s. 593). Även om metoden kan innebära begränsningar ansågs dess fördelar överväga nackdelarna, varför digitala intervjuer genomfördes. Under genomförandet uppstod heller inga tekniska bekymmer som försvårade transkriberingen.

5.3.1 Urval och rekrytering av deltagare

Deltagarna i intervjuerna rekryterades genom ett bekvämlighetsurval. Mer specifikt kontaktades personer som var bekanta till studiens författare och som arbetade inom polisen. Valet av potentiella intervjupersoner utgick även från att de hade olika yrkesroller, vilket kunde möjliggöra flera perspektiv på hur registerslagningar uppfattades.⁷ När respondenterna kontaktades fick de ta del av en informationsblankett (se Bilaga 2) och därefter bestämdes en mötestid. Eftersom respondenterna varit de som funnits tillgängliga för författarna kan de inte sägas att intervjupersonerna representerar hela poliskåren, likt Brymans (2018, s. 244) beskrivning av bekvämlighetsurvalets generaliserbarhet. Den aktuella studien avser dock inte att generalisera till en given population utan ämnar söka förståelse för olika tankegångar som återfinns inom polisen på aktörsnivå.

Att författarna kände intervjupersonerna sedan tidigare kan i viss mån ifrågasättas då det kunde medföra vissa risker, såsom att resonemang möjligen förfinades. Däremot kunde den tidigare kontakten innebära ett förstärkt förtroende mellan deltagarna och intervjuerna, vilket möjliggjorde att nyanserade perspektiv kunde erhållas. Eftersom arbetet är av känslig natur bedömdes detta förtroende även vara av betydande vikt för respondenternas bekvämlighet i intervjusituationen.

---

⁷ Se även 6.1 *Presentation av empiriskt material* där intervjupersonernas erfarenheter av registerslagningar beskrivs.

5.3.2 Intervjuernas genomförande

Eftersom intervjuerna var av semistrukturerad karaktär användes en intervjuguide (Bryman 2018, s. 563). Intervjuguiden formulerades innan intervjuerna och baserades på ämnen som rapportförfattarna ville utforska (jfr. Lindstedt 2019, s. 211). Teman som behandlades i intervjuguiden berörde bland annat upplevelser i myndighetsutövningen och regeluppfattning (se Bilaga 4). I utformandet av intervjufrågorna beaktades även att frågorna inte skulle vara ledande utan vara av öppen karaktär (Bryman 2018, s. 566). Med hänsyn till att intervjun ämnade att behandla ett nischat ämne fick deltagarna även ta del av en komprimerad version av intervjuguiden i förberedande syfte (Bilaga 3).

Intervjuerna varade mellan 30 och 50 minuter och spelades med samtycke in som ljudfil. En fördel med denna ljudinspelning var att intervjuerna kunde koncentrera sig på det som sades under samtalet och sedan återgå till materialet i efterhand för djupare reflektioner (jfr. Lindstedt 2019, s. 213). Under intervjuerna fördes heller inga anteckningar då större uppmärksamhet kunde säkerställas (Bryman 2018, s. 578). Genom detta förfarande kunde intervjuerna tillämpa flexibilitet under samtalet eftersom det möjliggjorde lyhördhet och anpassning av frågorna under intervjuens gång (jfr. Bryman 2018, s. 581). Även om frågor hade formulerats i intervjuguiden försökte inte intervjuerna styra samtalen i någon specifik riktning, utan utgick ifrån intervjupersonernas upplevelser och erfarenheter (jfr. Rayburn & Guittar 2013, s. 164).

Efter intervjuerna reflekterade uppsatsförfattarna över genomförandet och noterade det mest centrala som framkom. Detta förfarande motiveras av Kvale (2007, s. 57) som menar att de första intrycken efter intervjun kan bidra med värdefull kontext i senare analys av det transkriberade materialet. Därefter transkriberades intervjuerna i sin helhet i syfte att bibehålla intervjupersonernas formuleringar och sätt att uttrycka sig (se Bryman 2018, s. 579). Intervjuerna transkriberades i direkt anslutning till genomförandet för att möjliggöra en kontinuerlig analys, något Bryman (2018, s. 579) menar är fördelaktigt då detta kan medvetandegöra återkommande teman. Detta styrks även av Lindstedt (2019, s. 213) som framhåller att analysprocessen påbörjas redan vid transkriberingen.

5.4 Analyismetod

Då denna studie avser att mäta polisens uppfattningar till en specifik handling och tillhörande regler, ansågs en tematisk analys av intervjuerna och förhørsprotokollen vara mest lämplig. Braun och Clarke (2006, s. 79) beskriver att en tematisk analys är en metod för att identifiera, analysera och redogöra för teman eller mönster som förekommer i ett visst underlag. Guest, MacQueen och Namey (2014, s. 4) framhåller att denna metod passar för analys av dokument och intervjuunderlag. En nackdel med den tematiska analysen är emellertid att metoden saknar centrala tekniker (Bryman 2018, s. 702). Trots den kritik som finns gentemot tematisk analys, framhåller Guest, MacQueen och Namey (2012, s. 11) metoden som den mest användbara vad gäller att fånga komplexitet och mening i textbaserat datamaterial, varför aktuell studie tillämpar en tematisk analys. Analysen av materialet skedde både individuellt och gemensamt för att erhålla såväl nya perspektiv som enighet för viktiga resultat. Förfarandet redovisas nedan.

5.4.1 Kodningsförfarandet

Inledningsvis bekantade sig författarna med förhørsprotokollen och transkriberingarna genom att läsa materialet flera gånger och anteckna initiala observationer. Därefter kodades allt material systematiskt och sammanställdes i form av koder i ett kalkylblad. Koderna beskrev det som materialet uttryckte och vilken betydelse det fick i ett tema eller deltema (jfr. Braun & Clarke 2006, s. 87). Därtill utvecklades koder för att representera de teman som författarna identifierat. För att definiera koder i studiens underlag utgick forskarna utifrån det exempel som framlyfts av Guest, MacQueen och Namey (2012, s. 8). Den praktiska tillämpningen av kodningsmallen återfinns i Tabell 4.

Tabell 4. Exempel på kodningsmall

Exempel på koddefinition	
Kod	Nödvändig för säkerhet
Kortfattad beskrivning	När person menar att slagningen var nödvändig för att säkerhetsställa egen eller annans säkerhet.
Ska användas när	Personen påtalar att sökningen behövt göras för att ingen ska komma till skada.
Exempel på data	”Jag måste veta vilka jag möts av där inne. Vilka som bor där och vad dom förekommer för. Det är för min och mina kollegors säkerhet som jag gör det” (Förhör A 2020, s. 7).

Källa: Inspiration hämtat från Guest, MacQueen och Namey (2012, s. 8), men anpassad för aktuellt arbete.

5.4.2 Identifiering av teman

Utifrån koderna som genererats utarbetades teman med hjälp av en operationalisering av normmodellens komponenter (se Hydén 2002b, s. 280). Därefter sammanställdes all relevant data under respektive tema. Sammanställningen av detta skedde i tabellform enligt *Framework* (se Figur 23.4 i Bryman 2018, s. 704). *Framework* är ett verktyg för tematiska analyser av kvalitativ data. *Framework* användes i innevarande arbete för att utforma ett index över de centrala teman och delteman som förekom i materialet (jfr. Bryman 2018, s. 704). I Bilaga 5 finns arbetets tillämpning av *Framework*.

5.5 Forskningsetiska principer

Vetenskapsrådet (2017, s. 8) betonar vikten av att studier genomförs med god forskningsetik. Eftersom aktuellt arbete är av känsligare karaktär har det varit av särskild betydelse att följa de forskningsetiska principerna. Vetenskapsrådet (2017, s. 74) framhåller de särskilda bestämmelser som finns gällande undersökningar som innefattar personuppgifter om brottsliga överträdelser. Denna studie behandlar en sådan lagöverträdelse, specifikt dataintrång, och har förhørsprotokoll som en del av sitt material. Däremot innehöll dessa förhör inga personuppgifter då SU sekretessmarkerade dessa enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) när materialet begärdes. Förhørsprotokollen mottogs därför helt anonymiserade utan känsliga personuppgifter, vilket förstärker användningen av förhör ur ett forskningsetiskt perspektiv.

Vetenskapsrådet (2017, s. 7) skriver vidare att en avvägning kan göras mellan olika intressen. Skyddet av integritet kan därav ställas mot intresset att finna ny kunskap som är av samhällsrelaterad betydelse (Vetenskapsrådet 2017, s. 7). För denna studie har det varit av stor vikt att kunna bidra med denna kunskapsutveckling eftersom tjänsterelaterat dataintrång inom Polismyndigheten har uppmärksamats som ett problemområde (se Polismyndigheten 2021, s. 3). Samtidigt har arbetet prioriterat att skydda samtliga deltagare mot skada. För att säkerställa god forskningsetik har studien beaktat och följt de etiska kraven som Bryman (2018, ss. 170–171) framhåller.

De första två etiska principerna avser *informations-* respektive *samtyckeskravet*. Det förstnämnda innebär att information ska tillhandahållas till deltagarna rörande

undersökningens syfte, betoning på frivillighet samt rätten att avbryta. Det sistnämnda kravet omfattar att deltagandet sker på egen vilja (Bryman 2018, s. 170). För att uppfylla dessa principer fick de tilltänkta intervjupersonerna en informationsblankett där nämnda aspekter beskrevs (se Bilaga 2). Denna blankett gavs då deltagarna frågades att medverka i studien och informationen upprepades vid de faktiska intervjuerna. Där förfrågades även om samtycke på nytt för att åter fästa avseende vid de etiska kraven. Under samtalen påmindes dessutom deltagarna om deras möjlighet att avböja att besvara frågor.

Det var emellertid svårare att uppfylla informations- och samtyckeskravet för förhørsprotokollen. Förhör är visserligen offentliga handlingar enligt tryckfrihetsförordningen (1949:105). Med hänsyn till att förhören var helt sekretessmarkerade hade författarna ingen kännedom eller uppfattning om vilka individer som deltog. Därmed kunde varken information ges till eller samtycke erhållas av dessa personer, vilket kan kritiseras ur ett forskningsetiskt perspektiv. Dock framhåller Lindstedt (2019, s. 254) rätten att ta del av myndigheters handlingar enligt offentlighetsprincipen, och att det därför inte föreligger större hinder att använda detta som material. Utifrån detta, liksom en avvägning mellan kunskaps- respektive integritetsskyddet, valde förhör ändå att brukas.

Den tredje etiska principen utgörs av *konfidentialitetskravet* som innefattar konfidentiell behandling av de uppgifter och resultat som framkommer (Bryman 2018, ss. 170–171). Detta blir av särskild vikt för studien att beakta eftersom Integritetsmyndigheten (2021) skriver att information om lagöverträdelser utgör integritetskänsliga uppgifter. Som tidigare nämnt begärdes och erhöles förhørsprotokollen helt anonymiserade. Bedömningen som därmed gjordes var att arbetets behandling av sådana uppgifter var minimal. För att säkerställa konfidentialitet för intervjupersonerna maskerades potentiellt identifierande uppgifter under transkriberingen, till exempel i vilken stad respondenten arbetar och dennes namn. I resultatavsnittet avidentifieras även dessa.

Nyttjandekravet, avslutningsvis, berör att den insamlade informationen enbart används inom ramen för studien (Bryman 2018, s. 171). Detta har följts genom att enbart låta uppsatsförfattarna ha tillgång till förhørsprotokollen och ljudfilerna, för att på så sätt

undvika obehörig insyn. Efter transkriberingarna raderades ljudinspelningarna och de fysiska förhørsprotokollen förstördes efter arbetets slutförande.

5.6 Validitet och reliabilitet

Lindstedt (2019, s. 116) skriver att begreppet validitet åsyftar i vilken utsträckning en undersökning har undersökt det som avses (Lindstedt 2019, s. 116). I kontrast innefattar reliabilitet tillförlitligheten och slumpmässiga fel som förekommit (Lindstedt 2019, s. 116). Bryman (2018, s. 465) menar emellertid att begreppen validitet och reliabilitet till viss del behöver tillmätas andra betydelser i kvalitativa studier jämfört med kvantitativa. Till exempel skiljer LeCompte och Goetz (1982, s. 32) mellan extern och intern validitet respektive reliabilitet, vilket även görs här efter.

Inledningsvis kan de interna aspekterna av validitet och reliabilitet diskuteras. Den interna validiteten, som innebär att det som studeras faktiskt mäts (LeCompte & Goetz 1982, s. 43) förstärks i denna studie då förtydligande information gavs både innan och under intervjuerna (Bilaga 2; Bilaga 3). På så sätt kunde intervjuerna behandla det som arbetet studerar. Kodningsprocessen utgick dessutom utifrån forskningsfrågorna och syftet. Den interna validiteten kan dock ifrågasättas i relation till förhørsprotokollen eftersom det inte kan säkerställas att de förhörda var helt sanningsenliga, samt att förhören inte skapades i akademiskt syfte. Denna validitet kunde emellertid till viss del stärkas genom att jämföra påståenden i förhørsprotokollen med svaren i intervjuerna för att mäta tillförlitligheten i informationen som gavs (jfr. Denscombe 2010, ss. 188–189). Kodningen av materialet skedde dessutom både individuellt och i diskussion mellan rapportförfattarna för att nå konsensus rörande viktiga teman. Därmed stärktes även den interna reliabiliteten då enighet kunde nås vid tolkning av materialet (jfr. Bryman 2018, s. 373; LeCompte & Goetz 1982, s. 41).

Arbetets externa validitet respektive reliabilitet kan även redogöras för. Extern validitet handlar om i vilken utsträckning studiens resultat kan generaliseras till andra kontexter, medan extern reliabilitet åsyftar om samma resultat kan framkomma i liknande forskningssammanhang (LeCompte & Goetz 1982, ss. 31–32). Sett till studiens urval försvagas dessa aspekter. Urvalet, som i huvudsak var ett bekvämlighetsurval, medför enligt Bryman (2018, s. 244) svårigheter gällande generaliserbarhet. Eftersom urvalet

inte är generaliserbart gör arbetet heller inte anspråk på att kunna generaliseras till polisanställda i sin helhet eller liknande. Kvalitativa studier kan dock sällan göra detta då urvalet tenderar att vara begränsat (LeCompte & Goetz 1982, s. 43). Arbetets material var samtidigt varierande med hänsyn till att det tagits fram i olika kontexter, specifikt förhörssituationer respektive intervjuer. Detta kan därmed stärka den externa reliabiliteten och validiteten då flera nyanser av materialet har omfattats.

6. Resultat

Nedan presenteras resultaten av både intervjuerna och förhören. Inledningsvis beskrivs förhören och intervjuerna i deskriptiva tabeller i syfte att ge läsaren en överblick av studiens empiri. Därefter ges en redogörelse för resultaten utifrån två huvudteman. Dessa teman tar sikte på polisens kunskap och förståelse av rättsregler samt hur tjänsterelaterade dataslagningar uppfattas.

6.1 Presentation av empiriskt material

Tabell 5. Beskrivning av förhørsprotokoll

Förhørs-protokoll	Yrkesroll och erfarenhet som framgår vid tiden för förhöret	Inställning till att slagningen varit olovlig	Omständigheter till slagningarna	Motivering till att slagningen varit tillåten och/eller genomförd
Förhör A (2020)	Arbetat i yttre tjänst i över tio år Arbetat med ingripande-spaning mot narkotika i samverkan med underrättelse-tjänsten de senaste av dessa fem år.	Förnekar.	Slagningar har gjorts i syfte att möjliggöra en husrannsakan på en adress där narkotika misstänkts förekomma, information som personen erhållit från sin exmake. Slagningarna har gjorts på samtliga skrivna på adressen, varav en varit avliden vid söktillfället.	Slagningar har gjorts av säkerhetsskäl och har skett rutinmässigt och upplevs därför vara relaterade till tjänsten.
Förhör B (2022)	Polisinspektör, 45 år i tjänst.	Erkänner.	Slagningar gjordes med bakgrund av ett misstänkt bedrägeri mot personens son, i syfte att få fram uppgifter till upprättandet av en anmälan.	Hänvisar till polisiär uppgift att beivra brott.
Förhör C (2021)	Jobbar på operativa enheten som handläggare.	Förnekar.	Slagningar gjordes på chef på begäran av denne i syfte att ta fram personuppgifter som behövde fyllas i för att gå en kurs.	Det var en tight deadline och passnumret behövdes tas fram snabbt.

Förhör D (2022)	Utbildar sig till ledningsoperatör men arbetade vid tiden för slagning vid ingripandeverksamhet i radiobil.	Erkänner.	Slagningarna gjordes på personens nuvarande flickvän innan de blev tillsammans.	Slagningarna gjordes av nyfikenhet och för att kolla att det var en schysst person hen träffat.
Förhör E (2021)	Bedrägeriutredare.	Förnekar vissa slagningar, men erkänner majoriteten.	Har gjort flera slagningar på sin exmake, sin dotter och andra bekanta/anhöriga.	Menar att sökning gjorts av slump utifrån ett ärende och visat sig vara en bekant, och att de på familjen varit i privat syfte.
Förhör F (2021)	Har varit anställd på Krimjouren från 2012, och arbetar som utredare i lokalpolisområdet sedan 2020.	Varken förnekar eller erkänner inledningsvis, men erkänner att slagningen varit olovlig mot slutet.	Har sökt på sin kusin på kusinens uppmaning.	För att vara "snäll".
Förhör G (2021)	Poliskommissarie. Gruppchef sedan ett och ett halvår tillbaka.	Förnekar.	Vederbörande och en kollega skulle på en utbildning vid Försvarshögskolan. De begärde passnummer, vilket kollegan inte hade och bad den förhörde att göra slagning för att få fram numret. Slagit på fruns bil i affärsmässigt syfte. Gjorde slagningar åt en annan kollega då denne frågade om olika uppgifter.	Motiverar det utifrån arbetet som en tjänsteåtgärd. Även kravet på att hjälpa allmänheten och kollegor.
Förhör H (2021)	Polisinspektör och har "flygande inspektionsförordnande".	Förnekar.	Genomförde slagningar för att upprätta en anmälan som arbetsmässigt ärende.	Slagningarna gjordes för att få fram information till brottsutredningen som anmälan gällde.

Förhör I (2021)	Arbetar på godsspan med inre spaning sedan 2019.	Förnekar.	Misstänkts ha slagit på förfrågan av en annan polisanställd för att säkerställa att en utomstående var "schysst" och kunde anlitas för ett arbete. Den förhörde minns ej händelsen.	Menar att slagningar görs för att hitta avvikelser och att det är en del av det vanliga arbetssättet.
Förhör J (2019)	Arrestvakt sedan 2014 och arbetar bland annat med brottsplatsbevakning.	Efter förhöret förnekar polisen att sökningarna skulle ha varit olovliga.	Gjorde slagningar på frihetsberövade individer. Även på en avliden person.	Hänvisar till arbetets krav och medföljande säkerhet. Framhåller polisiära befogenheter och myndighetsutövningens uppgift.

Tabell 6. Beskrivning av intervjupersonerna

Intervjuperson	Yrkesroll och polisiära erfarenheter	Erfarenhet av registerslagningar
Intervjuperson A	Började som polis 1988. Har arbetat som utredare och haft chefsposition. Handlägger idag flera olika ärendekategorier, med stor erfarenhet av dataintrång.	Använder det i tjänsten samt har utredningserfarenhet av olovliga slagningar.
Intervjuperson B	Påbörjade polisutbildningen 2009. Har arbetat på krimjour och i yttre tjänst. Arbetar idag med spaningsverksamhet.	Använder slagningar dagligen i sitt arbete.
Intervjuperson C	Har arbetat tio år i yttre tjänst. Har idag rollen som kommunpolis.	Gör sökningar i IT-systemen varje dag i arbetet.

6.2 Kunskap och förståelse av rättsregler

På frågan om vilka regler som finns gällande dataslagningar inom polisen, framhåller Intervjuperson B och Intervjuperson C att sökningarna ska vara relaterade till en arbetsuppgift men specificerar inte särskilda regelverk. Intervjuperson A klargör dock brottsbalken och PM 2017:4 som centrala föreskrifter. Förhörda poliser uttrycker även osäkerhet gällande specifika bestämmelser, men anser sig ändå veta vad som är tillåtet respektive otillåtet utifrån reglerna (Förhör E 2021, s. 16; Förhör G 2021, ss. 6–7; Förhör H 2021, s. 4). Samtidigt betonar intervjupersonerna:

Det finns ju regler av en anledning, det är ju för att det ska finnas en viss säkerhet [...] och då ska man ju förhålla sig till dem (Intervjuperson B).

[...] vi har ett regelverk och det är ju framtaget av en särskild anledning. Det här är skyddsvärda uppgifter det vi hanterar (Intervjuperson A).

På frågan om föreskrifterna till användningen av interna IT-system är tydliga, instämmer samtliga intervjupersoner. Däremot är reglernas tydlighet inte lika självklar i förhören eftersom det i flera av dem förekommer missförstånd gällande vad som är och inte är lovliga sökningar (Förhör F 2021, s. 7; Förhör G 2021, ss. 5–10; Förhör H 2021, s. 5; Förhör J 2019, ss. 5–7). För vissa är förbudet att slå på släktingar inte helt klart (Förhör F 2021, s. 7), och för andra är det skyldigheten gentemot allmänheten som hänvisas (Förhör G 2021, s. 5) samt arbetsrelaterade rutiner (Förhör H 2021, s. 5; Förhör J 2019, s. 4). Emellertid finns även fall där de förhörda vet vilka registerslagningar som är tillåtna men ändå väljer att överträda reglerna. Bland annat uppges:

[...] jag läste och lärde mig och ändå gör jag fel (Förhör E 2021, s. 19)

[...] jag vet att det inte är tillåtet och att det är känsligt och att jag har ingenting att göra med det och göra och vara professionell så [...] (Förhör B 2022, s. 12).

Trots att polisen i Förhör B (2022, s. 12) erkänner att det enligt reglerna inte är tillåtet att slå på anhöriga, menar den förhörda att slagningen var tjänsterelaterad då den var ämnad att skydda en potentiellt brottsutsatt familjemedlem. I Förhör E (2021, s. 23) erkänns vissa sökningar som olovliga, medan andra vidhålls som tillåtna. Samtidigt som polisen inte minns vissa slagningar (Förhör E 2021, s. 16), säger den även följande:

Därför att jag behövde få fram registreringsnumret till hennes bil och se vems bil det var som var utanför [...] Så att ja, ja, det är därför jag erkänner dem, för det var fel absolut (Förhör E 2021, s. 26).

Detta kan jämföras med hur både Intervjuperson A och C framhåller att olovliga slagningar är medvetna handlingar.

I relation till kunskapen som finns rörande vad som får respektive inte får sökas i IT-systemen, lyfter alla tre intervjupersoner de interna utbildningarna. Intervjupersonerna

menar att poliser har kunskap om reglerna då det är inlärt redan under polisutbildningen. Minnesbilderna av utbildningsmomenten i förhören är dock varierande. Ibland kommer den misstänkte ihåg utbildningarna direkt (Förhör I 2021, ss. 5–6; Förhör J 2019, ss. 26–27; Förhör H 2021, s. 4), medan andra minns dem efter förhørsledarens upplysning (Förhör B 2022, ss. 6–7; Förhör C 2021, ss. 4–5; Förhör E 2021, ss. 18–19; Förhör G 2021, s. 7).

Bristande minnesbilder av de interna utbildningarna kan samtidigt ställas mot att de är obligatoriska, både att genomföra och få godkänt på enligt Intervjuperson A. Intervjuperson A menar därför att okunskap som motiv till otillåtna slagningar är svårt att bemöta, vilket emellertid kan jämföras med den kunskapsbrist som framträder i förhören där det i flera räder missförstånd om vad som är tillåtet (Förhör F 2021, s. 7; Förhör G 2021, ss. 5–10; Förhör H 2021, s. 5; Förhör J 2019, ss. 5–7). Bland annat framhålls:

Ja jag visste inte om att det va fel i alla fall... (Förhör J 2019, s. 6).

Det trodde jag gällde brotts... utredningar och liknande sammanhang, så tänker jag. Alltså min tanke är väl att det var öppna register [...] (Förhör F 2021, s. 7).

6.3 Uppfattningar av tjänsterelaterade slagningar

De intervjuade poliserna uppger att lovliga sökningar i polisens IT-system är de som är tjänsterelaterade, vilket också erkänns i majoriteten av förhören (Förhör A 2020, s. 4; Förhör B 2022, s. 6; Förhör C 2021, s. 4; Förhör D 2022, s. 3; Förhör E 2021, s. 23; Förhör F 2021, ss. 5–6; Förhör G 2021, s. 7; Förhör H 2021, s. 5; Förhör I 2021, s. 5).

I förhören är det samtidigt återkommande att poliserna motsätter sig att slagningarna skulle ha varit olovliga eftersom de själva betraktar sökningarna som tjänsterelaterade, trots att de rättsligt misstänkts vara otillåtna (Förhör A 2020, s. 2; Förhör C 2021, s. 2; Förhör H 2021, s. 3; Förhör I 2021, s. 3; Förhör J 2019, s. 4). I vissa förhör hänvisas det till organisatoriska krav såsom polisarbetet i allmänhet (Förhör A 2020, ss. 5–7; Förhör I 2021, s. 4; Förhör J 2019, s. 5) och kollegors förfrågningar (Förhör C 2021, s. 3; Förhör I 2021, s. 7). I andra fall motiveras slagningarna utifrån att de gjordes för andra arbetsmässiga ärenden såsom att upprätta en anmälan (Förhör H 2021, s. 5).

Parallellt med hur slagningar motiveras, menar några av de förhörda poliserna att dataslagningar är befogade då de själva anser det (Förhör J 2019, s. 7; Förhör A 2020, s. 5). På ett liknande spår anmärker Intervjuperson B:

[...] allt är ju en tolkningsfråga. För man kan ju tolka hur relevant är det här för min tjänst?
[...] Det är ju en tolkningsfråga. Det är ju därför den gråzonen tänker jag kan bli svårbedömd i vissa fall för att, det är ju upp till den personen att avgöra om det är relevant (Intervjuperson B).

Intervjuperson C resonerar i likhet:

[...] det finns säkert gränsfall. [S]amtidigt gäller det bara att kunna motivera sina slagningar. Det är så med allt polisarbete. [M]an får ju ganska så stort [...] mandat för mycket [...] som polis ju. Men du måste kunna försvara det du gör [...] (Intervjuperson C).

Således framträder ett tolkningsutrymme för vilka sökningar som faktiskt är nödvändiga för tjänsten. En sådan aspekt av polisarbetet som lämnar utrymme för tolkningar berör den polisiära skyldigheten:

Självklart... Sen kan man ju då liksom... jag som polis har ju skyldigheter också (Förhör B 2022, s. 8).

[...] då ringer varningsklockan [...] om det är ett bedrägeri det här måste jag som polis se till att anmäla så att det kommer fram [...] jag vill påstå att jag träder in i tjänst där på det sättet mer att liksom det här ska beivras det här är ingenting som får förekomma liksom och drabba massa oskyldiga människor [...] (Förhör B 2022, s. 12).

Jag har en strikt uppgiftsskyldighet, jag vet ju att vi har kollegor som blivit dömda själva för brott [...] när de ändå har haft access till ett system och inte lämnat ut uppgifter, för tjänstefel. Så att en punkt är att någon anhörig till mig har ringt och jag har lämnat ut allt [sic] uppgifter och det är ju liksom en strikt sådan sak (Förhör G 2021, s. 5).

I kontrast uppger den misstänkta i Förhör I (2021, s. 16) att även om förfrågningar kom från allmänheten, skulle denne aldrig göra slagningar åt medborgare med hänsyn till det strikta förbudet. Polisen erkänner samtidigt att denne kan ha sökt i registerna å medarbetares vägnar (Förhör I 2021, s. 8). Att göra sökningar åt kollegor är dessutom en

skyldighet enligt en annan förhörd polis, vilket är dennes 'absoluta uppfattning' (Förhör G 2021, s. 9). Dock påtalar Intervjuperson C att sökningar på uppmaning från kollegor inte är tillåtet, vilket således skiljer sig från de förhörda polisernas uppfattning.

Det är heller inte bara medarbetares roll som framträder utan även ledningens. Intervjuperson A framhåller till exempel hur chefer stundtals har ställt krav på sina anställda att vara tillgängliga dygnet runt. Intervjuperson C beskriver samma utmaning:

[...] att man liksom inte får slå på sin fritid [...] Det kan vara rätt så bra att kunna göra en sällning direkt. För det är ju så att ibland [...] kommer det en jätteintressant bil, den bilen stannar inte i två timmar, den kanske stannar i tio minuter [...] Innan dom har kommit fram till polisens växel så har bilen lämnat (Intervjuperson C).

Intervjuperson B upplever liknande i sin roll som spanare:

Där är det ju en liten [...] tolkningsfråga för vi kan ju träda i tjänst [...] närsomhelst, när det krävs. Och då kan ju jag liksom till exempel skulle jag kunna behöva få någon information när jag inte är i tjänst för att jag ska kunna delge den sen när jag är i tjänst [...] (Intervjuperson B).

Kravet på oavbruten tillgänglighet återfinns även i Förhör A (2020, s. 5). Polisen i fråga hade på samma sätt ett krav på att vara anträffbar även under fritid. När denne gjorde tjänsterelaterade slagningar betraktades dessa inte vara anknutna till tjänsten då polisen inte hade en registrerad arbetstid (Förhör A 2020, s. 5). Intervjuperson A betonar därför att det är upp till organisationen att motverka incidenter där anställda ställs inför arbetsmässiga konflikter.

6.3.1 Slagningens legitimitet

Enligt intervjupersonerna och de förhörda, såväl som de formella bestämmelserna, ska registerslagningar vara relaterade till tjänsten. Intervjuperson B utvecklar att en sökning därför blir fel när dess nödvändighet för tjänsten inte kan motiveras. Intervjuperson C resonerar att slagningar som görs utifrån personliga intressen är fel, och på liknande sätt menar Intervjuperson B att sökningar som görs av nyfikenhet inte är rättfärdigade.

Det finns därför en enighet i resultatet om att dataslagningar är tillåtna när de är relaterade till tjänsteutövningen, vilket sammanfaller med rättsliga regler. Därutöver lyfter Intervjuperson B och C motivbilden som viktig för huruvida slagningen är tjänsterelaterad eller inte. Samtidigt anmärker Intervjuperson C att även om en slagning kan vara teoretisk tillåten då den är tjänsterelaterad, kan den ändå vara olovlig på grund av tekniska faktorer. Förhören belyser likaså detta eftersom flera slagningar menas vara lovliga då de gjordes utifrån polisiära skyldigheter (Förhör B 2022 s. 8; Förhör G 2021, s. 5), på uppdrag av kollegor (Förhör C 2021, s. 6) och att det var nödvändigt för att säkerställa polisens eller kollegornas säkerhet (Förhör A 2020, s. 7). Detta speglar på nytt det tolkningsutrymme som Intervjuperson B och C lyfter. Dock understryker Intervjuperson A att slagningarna måste vara anknutna till tjänsten och uttrycker:

Bara för att man har fått en behörighet så innebär inte det att man har fått en tillåtelse att använda systemet. Behörigheten är för att jobbet ska flyta smidigt [...] (Intervjuperson A).

6.4 Slutsatser av resultat

Av resultaten framgår att lovliga slagningar i Polismyndighetens IT-system ska vara tjänsterelaterade. Olaga sökningar är således de som inte är relaterade till arbetet, vilket är i enlighet med de rättsliga regleringarna. Samtidigt framträder gråzoner rörande när dataslagningar faktiskt är anknutna till tjänsten. Tillfällena som lämnar utrymme för tolkningar är exempelvis gränsdragningen mellan sökningar på fritiden och i tjänst eftersom polisrollen inte bara begränsas till officiell arbetstid. Även polisiära skyldigheter, såsom gentemot allmänheten och organisationen, innebär individuella tolkningar.

Gråzonerna som därmed framträder berör när polisen är i tjänst kontra utanför tjänst. Därutöver framlyfts i vilken utsträckning polisen ska hjälpa medborgare, trots att dessa är bekanta och att slagningar på anhöriga är rättsligt otillåtet. En annan gråzon som blir tydlig är i relation till kollegor, där det inte är klart i vilken mån polisen ska eller inte ska göra sökningar å medarbetares vägnar. Hur kunskapen påverkas av rättsreglerna blir därför diskutabelt när dessa gränsdragningar synliggjorts.

7. Analys

I detta avsnitt relateras studiens resultat till tidigare forskning, normmodellen som analytiskt verktyg samt KOL som begrepp för att besvara arbetets forskningsfrågor.

7.1 Tillåtna och otillåtna dataslagningar

Av resultaten är det tydligt att poliserna uppfattar att lovliga registerslagningar är de som är nödvändiga för tjänsten. Sökningar som görs i IT-systemen utan att ha koppling till tjänsten eller en viss arbetsuppgift, bedöms således som otillåtna. Trots att särskilda regelverk inte specificeras, utgår dessa uppfattningar från de rättsregler som finns rörande dataslagningar inom Polismyndigheten. De sammanfaller således med rättsreglerna, där exempelvis PM 2017:4 (s. 15) föreskriver att registerslagningar ska vara anknutna till en arbetsuppgift. Detta gäller både för intervjupersonerna och de förhörda poliserna.

Teoretiskt sett kan KOL (Kutchinsky i Podgórecki 1977, s. 86) förklara det som att uppfattningarna bland poliserna är lika i detta avseende då de är eniga att slagningarna ska vara anknutna till arbetet. Därmed kan det menas att reglerna i förhållande till IT-systemen betraktas vara legitima eftersom deras innehåll erkänns av poliserna, vilket sammanfaller med KOL enligt Kaupens (1973 i Schultz 2023, s. 163) beskrivning. Detta får även stöd av tidigare forskning som i likhet framhållit hur förståelse av regler påverkar hur regelbrott uppfattas (Ivković & Sauerman 2016, s. 280), liksom reglernas legitimitet i förhållande till detta (Porter & Prenzler 2016, s. 382).

Vad som emellertid upplevs som nödvändigt för arbetet framgår vara en tolkningsfråga. Både intervjuerna och förhören synliggör en gråzon för vilka slagningar som är respektive inte är tillåtna.⁸ Resultaten antyder att tolkningar kan utgå ifrån den enskilde polisens uppfattning av vad som är nödvändigt för tjänsten. KOL ger även stöd för hur uppfattningar och förståelser av rättsregler kan utgå från den individuella aktören (Kutchinsky i Podgórecki 1977, s. 86; Schultz 2023, s. 170), och kan ytterligare fördjupas av Hydéns (2002b, s. 289) resonemang.

---

⁸ Dessa gråzoner fördjupas under 7.2 *Tjänsterelaterade gråzoner*.

Hydén (2002b, s. 289) menar att normer, så som i form av rättsregler, har inverkan på handlingar men att det är aktören själv som avgör sitt handlande utifrån vilja (V), kunskap (K) och systemmöjligheter (SM). Detta tolkningsutrymme kan därför föranleda både normavvikelse- och efterlevnad (Hydén 2002b, s. 289). De formella regler som finns i relation till polisiära dataslagningar kan därmed medföra skiljande uppfattningar rörande vad som är och inte är tillåtna slagningar eftersom rättsreglerna påverkar poliserna som aktörer olika. Polisernas uppfattning om huruvida en slagning är tillåten eller inte kan således förstås som ett resultat av en tolkningsprocess där aktörernas inre värden och samvete (V), samverkar med deras förståelse (K) av aktuella rättsregler (SM) i en växelverkande tolkningsprocess.

7.2 Tjänsterelaterade gråzoner

Resultaten visar att det finns utrymme för individuella tolkningar avseende vilka slagningar som bedöms som laga och olaga utifrån vad som är nödvändigt för tjänsten. Både Intervjuperson B och C anmärker att det är en tolkningsfråga, särskilt i relation när polisen är i tjänst eller inte. Enligt intervjupersonerna begränsas inte polisrollen till formell arbetstid, utan den kan likaså sträcka sig över fritiden. Denna gråzon som är kopplad till (in)officiell arbetstid framkommer även i Förhör A (2020, s. 5).

Likt att Intervjuperson B och C framhåller det som en tolkningsfråga, framträder andra tolkningsbara aspekter av polisens skyldigheter i förhören (jfr. Förhör A 2020, ss. 5–7; Förhör I 2021, s. 4; Förhör J 2019, s. 5). En sådan aspekt berör allmänheten. Å ena sidan vill poliserna i sin polisroll hjälpa medborgare, men å andra kan sådana slagningar vara rättsligt otillåtna om det exempelvis berör anhöriga (jfr. Förhör B 2022, s. 12). Detta skapar således en gråzon där polisen ställs mot dels sin polisroll, dels rättsreglernas påbud när hjälp ska ges till allmänheten. Det är inte bara dataslagningar åt bekanta som är dubbeltydigt i detta sammanhang, utan det är heller inte klart till vilken grad sökningar ska utföras å allmänhetens vägnar generellt sett (jfr. Förhör G 2021, s. 5).

En annan polisiär gråzon som belyses av intervjupersonerna och förhören är organisatoriska aspekter i form av kollegor och chefer, samt i vilken utsträckning sökningar ska göras för medarbetares skull. Å ena sidan motsätter sig intervjupersonerna att slagningar ska göras på uppdrag av kollegor och ledningen, å andra sidan hänvisas

dessa i förhören (jfr. Förhör C 2021, s. 3; Förhör I 2021, s. 7). Organisationens roll är likaså återkommande i tidigare studier (jfr. Ivković, Haberfeld & Peacock 2018, ss. 184–185; Lawson et al. 2022, s. 103; Wolfe & Piquero 2011, s. 347), liksom ledningens roll beträffande polisiära regelbrott (Vito et al. 2011, s. 161; Lee et al. 2013, s. 387; Ivković et al. 2020, s. 112). Likt vad Intervjuperson A beskriver, har ledningen ett ansvar eftersom deras handlingar utmålar moraliska kompasser för annan polispersonal att följa (jfr. Vito et al. 2011, s. 161; Lee et al. 2013, s. 387).

Att det finns skiljande uppfattningar rörande polisens skyldigheter för såväl allmänheten som kollegor emellan, aktualiserar KOL som teoretiskt begrepp. KOL, som en samlad bild av individers rättsliga kunskap och åsikter (Kutchinsky i Podgórecki 1977, s. 86) kan synliggöra att det finns olikheter mellan poliser avseende vad de ska och inte ska göra när det gäller att hjälpa medarbetare eller allmänheten. Detta kan ses i ljuset av att polisens interna manifestationer varierar gällande vad som är rättsligt tillåtet och inte (jfr. Podgórecki 1977, s. 85). Skiljande interna manifestationer av rättsreglerna kan således förklara varför poliserna i studien har olika uppfattningar rörande skyldigheterna de har gentemot allmänheten och kollegor. Detta påvisas till exempel av Intervjuperson C som menar att slagningar åt medarbetare är förbjudet, medan det i Förhör G (2021, s. 9) framhålls vara en skyldighet.

Kraven från såväl kollegor som chefer kan vidare spegla hur kunskapskomponenten influeras i normmodellen. Hydén (2002b, s. 286) uppger att roller och profession (SM) kan skapa kognitiva störningar som utmärks av normkonflikter. När poliser övertalas av organisationen att göra slagningar som i teknisk mening kan vara olovliga, skapas en normkonflikt. Normkonflikten aktualiseras då den professionella arenan uppmanar polisen att göra potentiellt olaga slagningar utifrån rollen och professionen (SM), något som dock kan kollidera med aktörens tidigare kompetenser (K). Systembundna krav på poliser kan således skapa normkonflikter, vilka i sin tur kan ge upphov till sammanstötningar mellan vad som upplevs vara tillåtna kontra otillåtna dataslagningar. Denna systembundna normkonflikt påvisas i Förhör C (2021 s. 2), Förhör I (2021, s. 3) och Förhör G (2021, s. 3) eftersom poliserna misstänks för dataintrång, har gjort slagningar åt kollegor men där de själva bedömer slagningarna som lovliga. Tidigare forskning har i likhet funnit poliser som inte erkänt potentiella regelbrott som brottsliga

överträdelser (jfr. Porter & Prenzler 2016, s. 381) eller insett det (Westmarland & Rowe 2018, s. 864) och hänfört det till kollegors skull (Vito et al. 2011, s. 161). Detta kan således förstås som polisiära normkonflikter.

7.3 Reglernas betydelse och påverkan

Resultaten visar att även om specifika rättsregler inte framförs är den enhetliga uppfattningen att registerslagningar ska vara tjänsterelaterade, vilket överensstämmer med de rättsliga regleringarna. Detta framträder både i intervjuerna och förhören. Dessutom uttrycker intervjupersonerna vikten av att reglerna finns, särskilt med hänsyn till de krav som polisarbetet ställer.

Synsättet av reglernas betydelse kan förstås både utifrån KOL och normmodellen. KOL framhäver acceptansen för regler (Schultz 2023, s. 163) och synliggör hur regler blir legitima då de accepteras (Kaupen 1973 i Schultz 2023, s. 163). Att regelverken för dataslagningar framhålls som viktiga kan således innebära att dessa rättsregler accepteras och på så sätt legitimeras av poliserna. Detta kan därmed kopplas till hur intervjupersonerna ser reglerna som betydelsefulla och viktiga för säkerhet. Att de formella bestämmelserna framhålls som ett ramverk för säkerhet kan även ses i ljuset av normmodellens dimensioner. Enligt Hydén (2002b, s. 287) anknyts vilja (V) till värde, kunskap (K) till kompetens och systemvillkor (SM) till lagar. När rättsregler framförs som betydelsefulla till polisiära registerslagningar, kan det tolkas som att poliserna har kunskap om reglerna (K), lägger ett särskilt värde i dem (V) och att det sammanfaller med bestämmelsernas påbud (SM). Detta blir av särskild vikt eftersom Ivković, Mraović och Borovec (2016, s. 314) påpekar betydelsen av att poliser förstår de formella reglerna och hur dessa ska tillämpas i praktiken.

Att forskningsfältet betonar polisens förståelse av regler såväl som tillämpningen av dem (Ivković, Mraović & Borovec 2016, s. 314) blir anmärkningsvärt sett till förhören. I flera förhör menar poliserna att de vet hur IT-systemen får användas, trots att de blivit misstänkta för dataintrång (Förhör F 2021, s. 7; Förhör G 2021, ss. 5–10; Förhör H 2021, s. 5; Förhör J 2019, ss. 5–7). Ivković (2012, s. 388) förklarar detta som att uppfattningen av och kunskapen om regler inte behöver vara en självklarhet genom hela polisorganisationen. Genomdrivandet av reglerna kan på så sätt variera (Ivković 2012, s.

388), vilket på nytt kan ses i ljuset av de polisiära tolkningsutrymmena som konstaterats i relation till dataslagningar.

Att det finns skiljande uppfattningar av regler inom polisverksamheten gällande registersökningar stärks inte bara av Ivković (2012, s. 388) utan kan även ses utifrån KOL. Kaupen (1973 i Schultz 2023, s. 163) beskriver hur regler blir legitima när de accepteras och att det utgör en grund för att reglerna efterlevs. När regler i kontrast inte accepteras brister de således i legitimitet hos aktören. Detta kan kopplas till Förhör E (2021, s. 19) och Förhör B (2022, s. 12), där poliserna visste om reglernas påbud rörande registerslagningar men erkänner flera av sina sökningar som olovliga. KOL kan således beskriva detta som att reglernas acceptans härvid har brustit, vilket har försvagat deras legitimitet hos de förhörda poliserna då de erkänner reglerna men ändå bryter dem. Jämförelsevis framhåller intervjupersonerna vikten av reglerna, vilket kan menas vara ett uttryck för att de betraktar reglerna som legitima och har acceptans för dem. Därav kan KOL belysa hur registerslagningar uppfattas olika beroende på regelverkens upplevda acceptans och legitimitet hos aktörerna.

När det gäller acceptansen för och legitimitet av regler, påtalar emellertid Sajó (i Fekete & Szilagyi 2017, s. 352) diskrepansen som kan råda mellan individers handlingar och deras uppfattningar om rättsregler. Reglerna kan därmed upplevas som legitima och ändå överträdas och vice versa. Dock har tidigare forskning uppmärksammat reglers legitimitet i relation till regelbrott (Porter & Prenzler 2016, s. 382). Även Hydén (2002b, ss. 285–289) belyser bristande legitimitet som en påverkande omständighet. Därmed kan reglers acceptans och legitimitet fortfarande ha betydelse i förhållande till hur registerslagningar uppfattas, trots Sajós (i Fekete & Szilagyi 2017, s. 352) kritik. Likväl kan andra påverkansfaktorer beaktas, förslagsvis organisationens roll så som både denna och internationella studier har berört (jfr. Ivković, Haberfeld & Peacock 2018, ss. 184–185; Lawson et al. 2022, s. 103; Wolfe & Piquero 2011, s. 347; Vito et al. 2011, s. 161; Lee et al. 2013, s. 387).

Att reglerna kan tolkas på olika sätt speglar vidare normmodellens kunskapsdimension. Kunskapskomponenten blir tydlig eftersom kunskap påverkas kognitivt av erfarenheter, kompetenser och traditioner (Hydén 2002b, s. 285, 287). Då dessa kognitiva element

varierar individuellt kan det förklara de skiljande uppfattningarna som finns i förhållande till hur reglerna förstås och tolkas. Dessutom ingår kunskapskomponenten (K) i en växelverkan mellan de andra normdimensionerna, vilka likaså kan skilja sig från person till person.

Därtill menar Hydén (2002b, s. 289) att även om rättsregler kan påverka, är det i slutändan aktören som avväger mellan vad den vill (V), vad den vet (K) och vad den har möjlighet att göra (SM). Detta kan följaktligen ses i ljuset av den påverkan regler har i förhållande till hur olovliga registerslagningar förstås och erkänns som sådana. Likt vad Hydén (2002b, s. 285, 289) beskriver, kan samvetet (V) påverka huruvida lagar (SM) ska följas och hur förståelsen (K) av de rättsliga normerna utformas. Det kan därmed tolkas att när intervjupersonerna och de förhörda poliserna bedömer olovliga sökningar som otillåtna, och lovligena slagningar som tillåtna, sammanfaller normkomponenterna (V), (K) och (SM) när föreskrifterna tolkas. Men eftersom rättsregler påverkar individer olika kan uppfattningarna likaså vara skiljande, vilket kan påverka vilken betydelse reglerna har i sammanhanget. Sammantaget kan det sägas att poliserna i sin yrkes- och aktörsroll gör avvägningar mellan (K), (V) och (SM). Denna avvägning kan föranleda varierande uppfattningar gällande vad som är tillåtna respektive otillåtna slagningar utifrån hur rättsreglerna samverkar med aktörens uppfattning av regelverken. Detta kan således förklara varför polisiära uppfattningar kan skilja sig så som resultaten visar.

7.3.1 Okunskap – en påverkansfaktor?

Resultaten uttrycker en varierande bild avseende vilken vikt kunskap om regler har i förhållande till hur otillåtna dataslagningar uppfattas. Intervjupersonerna menar att regelkunskapen är självklar sett till de utbildningar som ges, varför okunskap inte riktigt utgör en motivbild enligt Intervjuperson A. Både Intervjuperson A och C uttrycker dessutom att regelbrottet är en medveten handling. I flera förhör framträder dock okunskap då de förhörda uttrycker missuppfattningar för vad som är kontra inte är tillåtet (Förhör F 2021, s. 7; Förhör G 2021, ss. 5–10; Förhör H 2021, s. 5; Förhör J 2019, ss. 5–7).

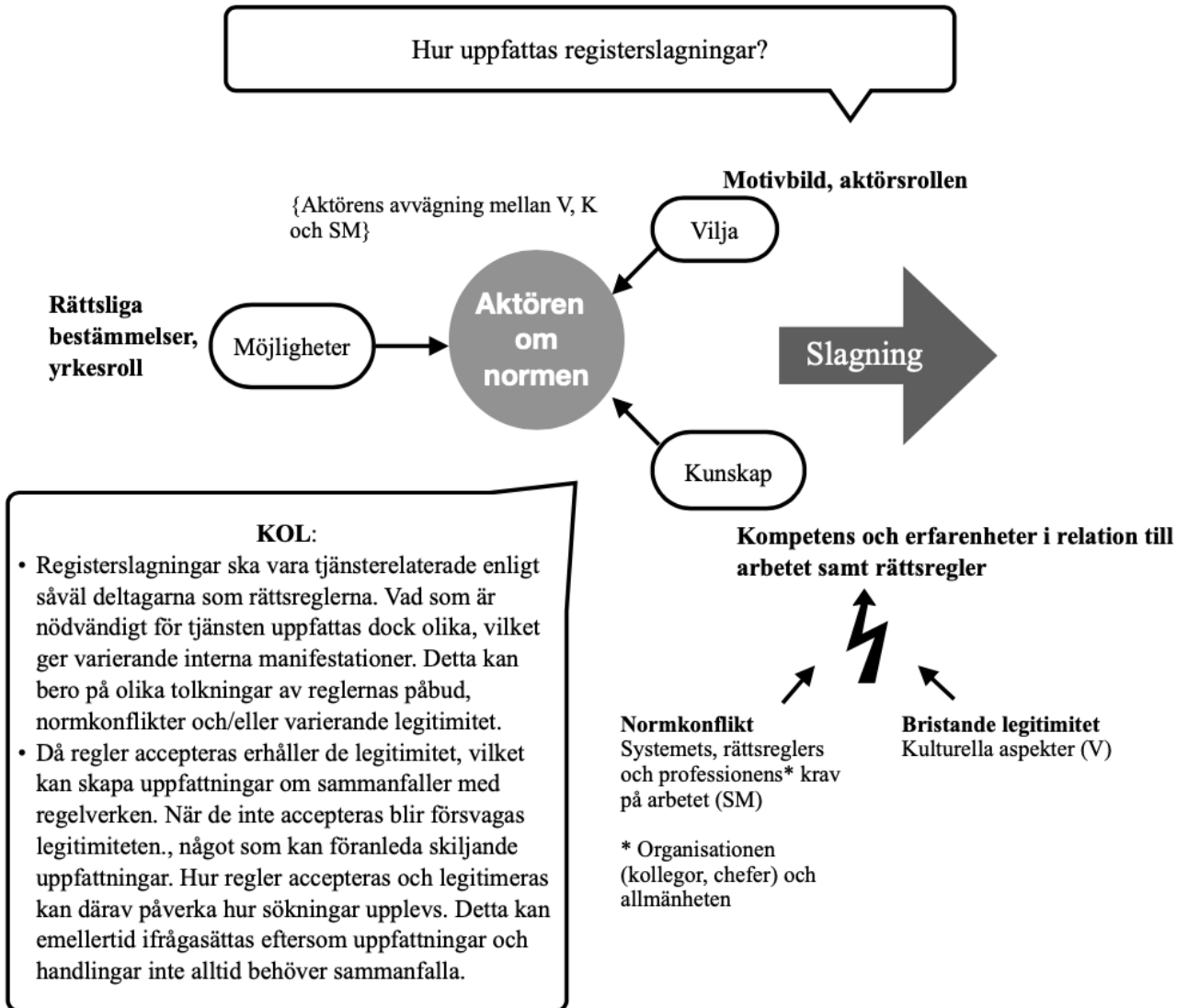
Normmodellen framhåller kunskap som en komponent till hur rättsliga normer uppfattas och menar att kognitiva erfarenheter kan föranleda individuella kunskapsskillnader

(Hydén 2002b, s. 285, 287). Även forskningsfältet har understrukt kunskapen om regler i förhållande till polisiära regelbrott (Ivković, Mraović & Borovec 2016, s. 314; Westmarland & Rowe 2018, ss. 864–865) samt de kunskapsvariationer som finns inom polisverksamheten (Ivković 2012, s. 388). Detta stödjer därmed den okunskap som framhålls i förhören, men skiljer sig från intervjupersonernas upplevelser av att föreskrifterna är självklara. Intervjupersonernas uppfattningar får dock stöd från annan forskning då Porter och Prenzler (2016, s. 381) framför möjligheten att poliser som har kunskap om reglerna ändå kan begå regelbrott. Porters och Prenzlers (2016, s. 381) resonemang påvisas även av de förhör där slagningarna bedömts som otillåtna men ändå utförts (Förhör E 2021, s. 23; Förhör G 2021, s. 13; Förhör B 2022, s. 12). Kunskapens roll är därmed mångsidig sett till de varierande uppfattningarna.

Regelkunskap i relation till registerslagningar är en intressant aspekt utifrån KOL. Kännedom om rättsliga bestämmelser är centralt i KOL (Kutchinsky i Podgórecki 1977, s. 86) där denna kunskap sedermera påverkar hur och när lagar följs (Schultz 2023, s. 170). Utifrån detta kan det tolkas att otillåtna slagningar betraktas som sådana då polisen i fråga har kunskap om när regelverken förbjuder sådana sökningar. Dock påpekar Kutchinsky (i Podgórecki 1973, s. 90) att efterlevnad av regler inte förutsätter kunskap om dem. Detta kan därmed liknas med Intervjuperson A:s kritik gällande okunskap som orsak till dataintrång, eftersom regler kan följas även om individens regelkunskap inte är helt säker. Detta delar dessutom likheter med Porters och Prenzlers (2016, s. 381) studie. Det skiljer sig dock från annan forskning som anmärkt att okunskap hos poliser kan orsaka bristande regeltillämpning (Ivković, Mraović & Borovec 2016, s. 314; Ivković 2012, s. 388; Westmarland & Rowe 2018, ss. 864–865).

Sammantaget kan det sägas att regelkunskap har viss betydelse när det gäller uppfattningen av registerslagningar, men att det kan diskuteras i vilken utsträckning själva kunskapen påverkar. Möjligen kan det vara *förståelsen* av rättsreglerna som har större inverkan, likt vad Ivković och Sauerman (2016, s. 280) framhåller. Resultaten indikerar att denna förståelse skiljer sig bland poliserna sett till de gråzoner som framhålls. Uppfattningarna av registerslagningar kan sammanfattningsvis illustreras av Figur 4.

Figur 4. Uppfattningarnas påverkan

8. Diskussion

I detta kapitel diskuteras resultaten i förhållande till frågeställningarna och sätts in i ett större perspektiv. Avsnittet avslutas sedan med en kritisk diskussion om studiens utformning och genomförande.

8.1 Resultatdiskussion

Arbetets syfte har varit att generera kunskap om ett antal polisers uppfattningar om vad som utgör dataintrång inom Polismyndigheten och hur dessa uppfattningar påverkas av kunskap om rättsliga regleringar. Därigenom har studien ämnat att bidra med kunskap till den lucka som finns gällande dataintrång inom polisen. För att uppnå studiens syften och besvara frågeställningarna har olika teman identifierats med fokus på tillåtna respektive otillåtna registerslagningar samt reglernas inverkan.

Den första forskningsfrågan avsåg vilka slagningar i Polismyndighetens IT-system som uppfattas som lovliga respektive olovliga. Studien fann att tillåtna registerslagningar är de som är tjänsterelaterade, vilket bekräftas av såväl intervjupersonerna som i förhören och sammanfaller med rättsreglerna. Detta kan följaktligen utifrån KOL förstås som att regelverken i detta avseende accepteras och därigenom erhåller legitimitet eftersom deras innehåll erkänns.

Emellertid framträder gråzoner om vad som är relaterat till tjänsten. Resultatet antyder att tolkningar kan utgå ifrån den individuella polisens uppfattning av vad som är nödvändigt för tjänsten. Därmed aktualiseras gråzoner gällande gränsen mellan polisrollen och rättsreglernas påbud. En sådan gråzon är när sökningar görs på fritiden men ändå i tjänst eftersom den polisiära rollen kan ställa krav på att vara tillgänglig utanför teknisk arbetstid. Vidare betonas polisens skyldighet att hjälpa allmänheten, kontra de rättsliga bestämmelserna som förbjuder slagningar på bekanta. Ytterligare ett gränsland som framträder är gränsen mellan den polisiära plikten att följa uppmaningar från kollegor kontra rättsbestämmelserna. I detta avseende hänvisar flera av de förhörda poliserna till att slagningen gjorts på uppdrag av medarbetare eller ledningen, vilket ställs i avvägande mot rättsreglerna. Samtidigt förekommer skiljaktiga meningar mellan

förhören och intervjuerna då de intervjuade poliserna opponerar sig mot sådana sökningar.

Nämnda gråzoner kan betraktas som normkonflikter där den individuella polisen avgör hur rättsregeln ska tillämpas i aktuellt fall. Resultatet implicerar att dataintrång inom Polismyndigheten kan vara ett resultat av normkonflikter som enskilda poliser upplever mellan sin polisiära roll och rättsreglernas praktiska tillämpning samt innebörd. Normkonflikten lämnar således utrymme för individuella avvägningar rörande vad som är tillåtet kontra otillåtet. Polisens interna manifestationer kan då komma att avgöra hur rättsreglerna ska tillämpas, det vill säga att deras uppfattning om vad som är polisiärt rätt eller fel i sammanhanget får företräde över rättsregelns innebörd. Tolkningsutrymmet som framkommer i sammanhanget kan därav föranleda både normavvikelser och efterlevnad; en tolkning som blir upp till individen att avgöra. Denna tolkning och tillhörande överväganden har i analysen belysts genom normmodellens komponenter.

Den andra forskningsfrågan berörde hur polisernas kunskap om de rättsliga bestämmelserna påverkar deras uppfattningar om dataslagningar. Resultaten indikerar att trots att poliser har kunskap om rättsliga bestämmelser, är de osäkra om specifika regelverk. Vidare kan det sägas att det förekommer skiljande kunskap om reglerna och hur dessa är i förhållande till polisrollens skyldigheter, vilket på nytt aktualiserar de gråzoner som tidigare uppmärksammats. Därutöver visar analysen en blandad bild gällande vilken inverkan regelkunskap faktiskt har. Snarare kan det vara *förståelsen* av rättsreglerna och tolkningen av rekvisitet 'nödvändig för tjänst' som har mest betydelse. Resultaten från denna studie kan därmed kopplas till tidigare forskning som belyser att uppfattningen av tjänstefel kan härledas till individens förståelse av officiella bestämmelser (se Ivković & Sauerma 2016, s. 280).

Utifrån ett samhällligt perspektiv innebär emellertid polisiära praktiker där otillåtna slagningar uppfattas som lovliga inom polisen, en integritetskränkning för de personer som förekommer i sökningarna. Detta får stöd av forskningsfältet som har konstaterat att polisiära regelbrott kan medföra skada för medborgare såväl som kollegor (Westmarland & Rowe 2018, s. 866; Lamboo 2010, s. 617). Vidare kan skiljande uppfattningar av de rättsliga riktlinjerna gällande dataslagningar innebära att förtroendet för

Polismyndigheten i stort försvagas. Förtroendet skadas på grund av den paradox som uppstår när Polismyndighetens uttalade uppdrag till stor del utgörs av att säkerställa regelf efterlevnad (jfr. Polismyndigheten 2022a, s. 4), samtidigt som de uppvisar samma praktiker som de har till uppgift att motverka. Detta uppmärksammar även Lambou (2010, s. 617).

Genom den fördjupade kunskapen om polisiära dataintring synliggör detta arbete därmed vikten av en enhetlig regeluppfattning inom polisen eftersom registerslagningar anses utgöra en tolkningsfråga i många fall. En inkonsekvent tolkning av rättsreglerna är problematiskt eftersom det skulle kunna innebära att poliser i vissa fall begår dataintring då de missuppfattat hur aktuella rättsregler ska tillämpas. Reglers acceptans och legitimitet blir härvid av särskild vikt för att säkerställa att enbart lovliga sökningar görs i polisens IT-system. Betydelsen av detta blir tydlig med hänsyn till de konsekvenser olovliga registerslagningar medför, både för Polismyndigheten och gentemot medborgare. Den kunskap som studien genererat kan därmed fungera som en utgångspunkt i det förebyggande arbetet mot tjänsterelaterat dataintring.

8.2 Kritiska och konstruktiva reflektioner

Arbetets material utgjordes av tio förhörprotokoll och tre intervjuer. Att förhörprotokollen var betydligt fler än intervjuerna kan i viss mån anses vara ett skevt urval. För att motverka sådan skevhet hade det varit fördelaktigt att fokusera på en polisgrupp; antingen förhörda eller intervjuade.

Vidare finns kritiska aspekter rörande förhörprotokoll som material. Användningen av förhör medförde att dessa deltagare inte fick chans att vidareutveckla sina tankar i studien, då enbart det som sades i förhören stod i fokus för arbetet. De transkriberade förhören kunde även innehållit missuppfattade citeringar och poliserna fick härvid inte chans att korrigeras. På samma sätt kunde det inte säkerställas att de förhörda var helt sanningsenliga, eller vilken påverkan förhörssituationen haft på utsagorna. Dessutom framtofs inte förhören till att användas som undersökningsmaterial, utan inom ramen för en brottsutredning. Förhör som materialtyp kan således ifrågasättas ur flera perspektiv. Möjligen hade det varit mer gynnsamt för arbetet att förhålla sig till enbart intervjuer.

Däremot fanns flera anledningar till att både förhör och intervjumaterial valdes. Till att börja med kunde intervjuer tillhandahålla en god bakgrundsförståelse av polisiära dataintrång och hur regler diskuteras i ett mer neutralt sammanhang. Men likt vad Sajó (i Fekete & Szilagyí 2017, s. 352) skriver, behöver attityder inte alltid överensstämma med handlingar. Förhören kunde därmed tillföra utvidgad kunskap eftersom de kunde ge andra infallsvinklar. Genom mer ingående intervjuer kunde synsätt på dataintrång erhållas ur ett 'utifrånperspektiv', medan förhørsprotokollen kontextualiserade kunskapen ytterligare 'inifrån'. Att de dessutom kombinerades möjliggjorde ett bredare spektrum av uppfattningar med såväl likheter som skillnader, vilket motiverar studiens materialkombination. Sammantaget kunde såväl intervjuerna som förhören nyansera tolkningarna av polisiära dataintrång.

Studiens natur kan vidare betraktas vara känslig då dess fokus har varit på uppfattningar av ett brottsligt beteende, dessutom inom en rättslig institution. Det ansågs därav inte vara etiskt försvarbart att inrikta sig på dömda poliser eftersom känsligheten hade ökat desto mer. Av samma forskningsetiska anledning användes inte heller domstolsmaterial, ännu mindre intervjuer med dömd polispersonal.

I och med att arbetet är av känsligare karaktär hade samtidigt en kvantitativ forskningsdesign varit passande. Exempelvis hade en enkätundersökning inte medfört en lika personlig kontakt som intervjuer innefattar. Därtill är kvantitativa ansatser återkommande på forskningsfältet (Bilaga 1), något som indikerar ett lämpligt metodologiskt förfarande. Genom surveystudier hade också polisiära uppfattningar om tjänsterelaterat dataintrång utforskas på ett helt annat sätt, förslagsvis med avseende på förekomst, omfång och ett mer allmänt vetande om olovliga registerslagningar. Men då polisiära dataintrång har kopplats till okunskap (jfr. Hagström 2021) fanns det anledning till att undersöka otillåtna dataslagningar på en djupare nivå, varför en kvalitativ forskningsdesign valdes. Även om den kvalitativa ansatsen försvårar generaliserbarheten (Bryman 2018, s. 484), har kunskap kunnat genereras och fördjupas så som arbetet ämnade.

9. Avslutning

Nedan presenteras studiens slutsatser och förslag till framtida forskning. Slutsatserna utgår från arbetets syfte, vilket är att utöka förståelsen av polisernas uppfattningar av tjänsterelaterat dataintrång och hur kunskap av rättsregler samverkar med denna förståelse. Följande frågeställningar besvaras således: 1) Vilka slagningar i Polismyndighetens IT-system uppfattar ett antal poliser som olovliga respektive lovliga? 2) Hur påverkas dessa uppfattningar av polisernas kunskap om gällande regelverk?

9.1 Slutsatser

Sammantaget har denna studie, genom att operationalisera normmodellen och KOL, kunnat visa att de registerslagningar som uppfattas som lovliga av poliserna i studien är de som är nödvändiga för deras arbete. Slagningar upplevs således vara olovliga när de inte är tjänsterelaterade, vilket är i enlighet med existerande riktlinjer. Dock förekommer tvetydigheter i hur rättsreglerna ska tolkas i praktiska sammanhang.

De slutsatser som studien kan dra är att trots att poliserna vid första anblick verkar ha en tydlig förståelse för rättsreglernas innebörd och hur de ska tolkas, framkommer tolkningsutrymmen gällande när en slagning är nödvändig för tjänsten. De gråzoner som detta arbete har kunnat synliggöra i polisernas uppfattningar är alla relaterade till polisrollen i förhållande till rättsreglernas innebörd avseende rekvisitet nödvändig för tjänst (se PM 2017:4, s. 15). Tre huvudsakliga gråzoner har identifierats. Den första avser gränserna mellan när polisen är i tjänst och inte. Den andra gråzonen utgörs av polisens upplevda skyldighet att informera allmänheten och beivra brott, kontra det rättsliga förbudet mot att göra slagningar på bekant samt i vilken utsträckning sökningar ska göras åt medborgare. Den sista gråzonen som framhävts är polisens upplevda skyldighet att hjälpa och följa uppmaningar från kollegor kontra rättsreglernas formulering.

Ytterligare en slutsats är att polisernas kunskap om dataintrångsbestämmelserna verkar ha viss betydelse för vilka slagningar de uppfattar som lovliga respektive olovliga. Då alla poliser erhållit kunskap genom polisutbildningen om rättsreglerna, kan studien dra slutsatsen att förståelsen för vad som utgör en otillåten slagning varierar bland poliserna i samband med de gråzoner som synliggjorts. Dock går det inte att säkerställa att detta

beror på bristande kunskap. I stället skulle det kunna handla om förståelsen för hur rättsreglerna ska tillämpas i praktiken. När polisen i sin förståelse är tveksam om hur rättsregeln ska tillämpas i en viss situation kan polisens egna uppfattningar av lagen överordnas dess faktiska innebörd. Även de upplevda polisiära skyldigheterna kan ges företräde över regelverkens påbud.

Studiens slutsatser bidrar till tidigare forskning genom att fördjupa kunskapen om polisens uppfattningar och förståelser kring regelverk inom polisen. Genom att synliggöra de gråzoner som finns i hur rättsreglerna ska tillämpas har arbetet genererat kunskap om ett antal polisens uppfattningar av vad som utgör dataintrång inom Polismyndigheten. Därigenom har studien bidragit med kunskap till den kunskapslucka som finns gällande forskning om uppfattningar av dataintrång inom polisen.

9.2 Förslag till fortsatt forskning

Under arbetets gång har flera områden av intresse väckts som fallit utanför studiens ramar. Exempelvis hade det varit av intresse att undersöka hur väl de interna riktlinjerna inom polisen efterlevs med hjälp av en kvantitativ ansats. Detta hade kunnat synliggöra om det råder några professionella normer inom polisen där regler tillämpas på ett inkorrekt sätt och i vilken utsträckning detta i så fall sker. Vidare skulle forskning framöver kunna undersöka om regeluppfattningarna skiljer sig mellan olika befattningar. Därutöver hade det varit av intresse att närmare utforska digitaliseringens aspekter, vilket hade kunnat göras genom en mer snäv inriktning på polisens IT-system i tjänstemobilerna.

Referenslista

Andersson, F., Hedqvist, K.N, Ring, J. & Skarp, A. (2016). *It-inslag i brottsligheten och rättsväsendets förmåga att hantera dem* (Rapport 2016:17). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

https://bra.se/download/18.3c6dfe1e15691e1603ec36fc/1475217105668/2016_17_It-inslag_i_brottsligheten.pdf [2023-02-22]

Axell, S. (2020). *Polisanställdas utsatthet relaterad till tjänsten. Förekomst och följder av otillåten påverkan* (Kortanalys 6/2020). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa701906/1608049350935/2020_Pol [2023-02-12]

Baier, M., Nafstad, I. & Svensson, M. (2018). *Om rättssociologi: En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Baier, M. & Svensson, M. (2018). *Om normer*. Lund: Studentlitteratur.

Berglin, R. (2022). Polischef läste förundersökning om sitt egna barn – misstänks för dataintrång. *SVT Nyheter*, 1 oktober.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/polischefens-son-ranades-pa-sin-bil-det-tar-mig-javligt-hart> [2023-02-16]

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), ss. 77–101. doi:10.1191/1478088706qp063oa.

Brottsförebyggande rådet (2022). *Klassificering av brott. Anvisningar och regler* (version 10.2, juli 2022). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

https://bra.se/download/18.146acb6517fd55784011543b/1656409332067/2022_Klassificering%20av%20brott%20v%2010.2.pdf [2023-02-17]

Bryman, A. (2012). Alan Bryman, University of Leicester. I Baker, S.E. & Edwards, R. (red.). *How many qualitative interviews is enough? Expert voices and early career reflections on*

sampling and cases in qualitative research. [epubl. före tryckning]. Southampton: National Centre for Research Methods, ss. 18–19.

<https://eprints.ncrm.ac.uk/id/eprint/2273/> [2023-04-16]

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber.

Carlsson, T. (2022a). Polis åtalas – sökte uppgifter om gängkriminell släkting: "Allvarligt". *Sveriges Radio*, 24 september.

<https://sverigesradio.se/artikel/polis-atalas-sokte-uppgifter-om-gangkriminell-slakting-allvarligt> [2023-02-16]

Carlsson, T. (2022b). Tio total nyfikna poliser anmäls för dataintrång varje månad. *Sveriges Radio*, 2 mars.

<https://sverigesradio.se/artikel/tiotal-nyfikna-poliser-anmals-for-dataintrang-varje-manad> [2023-03-23]

Dahlstrand, K. & Svensson, M. (2017). Att undersöka nätet ur ett normperspektiv. I Mallén, A. (red.). *Kriminologiska metoder och internet*. Stockholm: Liber. ss. 12–35.

Denscombe, M. (2010). *The good research guide for small-scale social research projects*. 4 uppl., Maidenhead: Open University Press.

Eidebo, J.B (2023). Polis sökte på ex-flickvans bil – döms för dataintrång. *LT*, 30 januari.

<https://www.lt.se/2023-01-30/polis-sokte-pa-ex-flickvans-bil--doms-for-dataintrang> [2023-02-16]

Fekete, B., & Szilagyi, I. H. (2017). Knowledge and opinion about law (kol) research in socialist Hungary. *Hungarian Journal of Legal Studies*, 58(3), ss. 326-358. doi:10.1556/2052.2017.58.3.6

Guest, G., MacQueen, K.M. & Namey, E.E. (2012). *Applied thematic analysis*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications. doi:10.4135/9781483384436

Hagström, P. (2021). Okunskap bakom förbjudna slagningar. *Polistidningen*, 22 oktober. <https://polistidningen.se/2021/10/okunskap-bakom-forbjudna-slagningar/> [2023-03-20]

Hagström, P. (2022). Åtalen och domarna som oroar kåren. *Polistidningen*, 8 april. <https://polistidningen.se/2022/04/domarna-och-atalen-som-oroar-karen/> [2023-02-16]

Hart, C. (2018). *Doing a literature review. Releasing the social science research imagination*. 2 uppl., London: Sage Publications.

Hertogh, M. (2018). *Nobody's law: Legal consciousness and legal alienation in everyday life*. London: Palgrave Macmillan UK.

Horák, F., Lacko, D. & Klocek, A. (2021). Legal consciousness: A systematic review of its conceptualization and measurement methods. *Anuario de Psicología Jurídica*, 31(1), ss. 9–34. doi:10.5093/apj2021a2.

Hydén, H. (2002a). Om att förstå en handling - från kausalanalys till normanalys. *Sociologisk forskning*, 39(3–4), ss. 10–31. doi:10.37062/sf.39.19439

Hydén, H. (2002b). *Normvetenskap* [elektronisk resurs]. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet. <https://lup.lub.lu.se/search/files/5899673/1166781.pdf> [2023-04-14]

Integritetsmyndigheten (2021). *Känsliga personuppgifter*. <https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/det-har-galler-enligt-gdpr/introduktion-till-gdpr/personuppgifter/kansliga-personuppgifter/> [2023-04-24]

Ivković, S.K. (2012). Exploring the relation between police integrity and rank: A Croatian example. *International Criminal Justice Review*, 22(4), ss. 372–396. doi:10.1177/1057567712465753

Ivković, S.K., Haberfeld, M., Kang, W., Peacock, R. & Sauerman, A. (2016). A multi-country comparative study of the perceived police disciplinary environments. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 39(2), ss. 338–353. doi:10.1108/PIJPSM-10-2015-0126

Ivković, S.K., Haberfeld, M. & Peacock, R. (2018). Decoding the code of silence. *Criminal Justice Policy Review*, 29(2), ss. 172–189. doi:10.1177/0887403416680853

Ivković, S.K. & Khechumyan, A. (2013). The state of police integrity in Armenia: Findings from the police integrity survey. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 36(1), ss. 70–90. doi:10.1108/13639511311302489

Ivković, S.K. & Khechumyan, A. (2014). Measuring police integrity among urban and rural police in Armenia: From local results to global implications. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 38(1), ss. 39–61. doi:10.1080/01924036.2013.777869

Ivković, S.K., Morgan, S.J., Mraović, I.C. & Borovec, K. (2020). Does the police code of silence vary with police assignment? An empirical exploration of the relation between the code and assignment. *Police Practice and Research*, 21(2), ss. 101–116. doi:10.1080/15614263.2018.1537848

Ivković, S.K., Mraović, I.C. & Borovec, K. (2016). An empirical test of the influence of society at large on police integrity in a centralized police system. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 39(2), ss. 302–318. doi:10.1108/PIJPSM-10-2015-0119

Ivković, S.K., Peacock, R. & Haberfeld, M. (2016). Does discipline fairness matter for the police code of silence? Answers from the US supervisors and line officers. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 39(2), ss. 354–369. doi:10.1108/PIJPSM-10-2015-0120

Ivković, S.K. & Sauerman, A. (2013). Curtailing the code of silence among the South African police. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 36(1), ss. 173–198. doi:10.1108/13639511311302533

Ivković, S.K. & Sauerman, A. (2016). Police integrity in South Africa: A tale of three police agency types. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 39(2), ss. 268–283. doi:10.1108/PIJPSM-10-2015-0115

Jansson, P., Seppänen, M. & Nionzima, W. (2019). *Granskning av polisens förmåga att förebygga, upptäcka och hantera oegentligheter i polisens it-system* (A419.644/2016). Internrevisionen: Polismyndigheten.
<https://polisen.se/siteassets/dokument/internrevision/granskning-av-polisens-formaga-att-forebygga-hantera-och-upptacka-oegentligheter-i-polisens-it-system.pdf>
[2023-02-22]

Kronqvist, S. (2013). *Brott och digitala bevis. En handledning*. 3 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik.

Kvale, S. (2007). *Doing interviews*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Lambo, T. (2010). Police misconduct: Accountability of internal investigations. *International Journal of Public Sector Management*, 23(7), ss. 613–631. doi:10.1108/09513551011078888

Larsson, S. (2014). Digitaliseringens rättssociologi. Om mätbarhetens behov av teori och den digitala arkitekturens normativa relevans. *Retfærd: Nordisk juridisk tidsskrift*, 37(2), ss. 77–96.

<https://lup.lub.lu.se/search/files/3387814/4519463.pdf> [2023-04-14]

Larsson, S.E. (2023). Poliser vågar inte jobba – efter att flera åtalats för dataintrång. *Sveriges Radio*, 9 februari.

<https://sverigesradio.se/artikel/poliser-vagar-inte-jobba-efter-att-flera-atalats-for-dataintrang--3> [2023-02-16]

Lawson, S.G., Wolfe, S.E., Rojek, J. & Alpert, G.P. (2022). Occupational stress and attitudes toward misconduct in law enforcement: The moderating role of organizational justice. *Police Practice and Research*, 23(1), ss. 95–110. doi:10.1080/15614263.2021.1946395

LeCompte, M.D. & Goetz, J.P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52(1), ss. 31-60. doi:10.3102/0034654305200103

Lee, H., Lim, H., Moore, D.D. & Kim, J. (2013). How police organizational structure correlates with frontline officers' attitudes toward corruption: A multilevel model. *Police Practice and Research*, 14(5), ss. 386–401. doi:10.1080/15614263.2011.635483

Lim, H. & Sloan, J.J. (2016). Police officer integrity: A partial replication and extension. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 39(2), ss. 284–301. doi:10.1108/PIJPSM-10-2015-0127

Lindskog, E., Huuva, L., Lehtinen, S. & Shannon, D. (2022). *Polisanmälda dataintrång. Karaktär, utmaningar, utvecklingsområden* (Rapport 2022:8). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
https://bra.se/download/18.57223f611841889cd023b5/1666871966529/2022_Polis_anmalda_dataintrang.pdf [2023-02-17]

Lindstedt, I. (2019). *Forskningens hantverk*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Lobnikar, B. & Meško, G. (2015). Perception of police corruption and the level of integrity among Slovenian police officers. *Police Practice and Research*, 16(4), ss. 341–353. doi:10.1080/15614263.2015.1038031

Lobnikar, B., Prisljan, K., Čuvan, B. & Meško, G. (2016). The code of silence and female police officers in Slovenia. Gender differences in willingness to report police misconduct. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 39(2), ss. 387–400. doi:10.1108/PIJPSM-10-2015-0118

Podgórecki, A. (1977). Legal consciousness as a research problem. I Blegvad, C.M., Campbell, C.M. & Schuyt, C.J. (red.). *Law and European Yearbook in Law and Sociology*. Dordrecht: Springer. ss. 85–97. doi:10.1007/978-94-015-1195-7_6

Polisen (u.å.). *Polisens arbete och roll i samhället* [informationsmaterial].
https://polisen.se/contentassets/df9d34f580df49f99e7ed9db5b2fa6cd/polisen_sfi_kap2.pdf [2023-02-11]

Polismyndigheten (2018). *It-relaterade brott - lagar och fakta*. Polismyndigheten.
<https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/it-relaterade-brott/>
[2023-04-02]

Polismyndigheten (2021). *Årsrapport 2020. Avdelningen för särskilda utredningar* (Diariennr. A035.984/2021). Stockholm: Polismyndigheten.
<https://polisen.se/siteassets/dokument/polisens-arsredovisning/sarskilda-utredningar/arsrapport-2020-for-sarskilda-utredningar.pdf> [2023-02-13]

Polismyndigheten (2022a). *Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet* (PM 2022:12). Polismyndigheten.
https://polisen.se/siteassets/dokument/forebygga_brott/pm-2022-12-polismyndighetens-strategi-for-det-brottsforebyggande-arbetet.pdf [2023-02-11]

Polismyndigheten (2022b). *Årsrapport 2021. Avdelningen för särskilda utredningar* (Diariennr. A068.482/2022). Stockholm: Polismyndigheten.
https://polisen.se/siteassets/dokument/polisens-arsredovisning/sarskilda-utredningar/su_arsrapport_2021_tillganglighetsanpassad.pdf [2023-02-12]

Porter, L.E. & Prenzler, T. (2016). The code of silence and ethical perceptions. Exploring police officer unwillingness to report misconduct. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 39(2), ss. 370–386. doi:10.1108/PIJPSM-10-2015-0108

Rayburn, R. L. & Guittar, N. A. (2013). "This is where you are supposed to be": How homeless individuals cope with stigma. *Sociological Spectrum*, 33(2), ss. 159–174. doi:10.1080/02732173.2013.732876

Rogsten, E. (2022). Polis sökte på släkting – frias för dataintrång. *Expressen*, 27 oktober. <https://www.expressen.se/nyheter/polis-sokte-pa-slakting-frias-for-dataintrang/> [2023-02-16]

SAGE Publications (2023). *Sanja Kutnjak Ivkovic*. <https://us.sagepub.com/en-us/nam/author/sanja-kutnjak-ivkovic> [2023-04-24]

Schultz, U. (2023). Knowledge and opinion about law – The importance of law-related education. I Hydén, H., Cotterrell, R, Nelken, D., & Schultz, U. (red.). *Combining the legal and the social in sociology of law: An homage to Reza Banakar*. Oxford: Hart Publishing, ss. 161–172.

Seppänen, M. & Agerberg, L. (2018). *Granskning av Polismyndighetens informationssäkerhetsarbete* (Diariernr A512.866/2017). Internrevisionen: Polismyndigheten. <https://polisen.se/siteassets/dokument/internrevision/granskning-av-polisens-informationssakerhetsarbete.pdf> [2023-04-15]

Svensson, M. (2008). *Sociala normer och regelefterlevnad. Trafiksäkerhetsfrågor ur ett rättssociologiskt perspektiv*. Diss. Lund: Rättssociologiska institutionen, Lunds universitet. <https://lucris.lub.lu.se/ws/files/3196369/1149635.pdf> [2023-04-14]

Träskman, P.O. (2015). Skapas det allmänna rättsmedvetandet av att vi är medvetna eller omedvetna? *SvJT*, ss. 428–439. <https://svjt.se/svjt/2015/428> [2023-05-12]

Van Droogenbroeck, F., Ivković, S.K. & Spruyt, B. (2022). Too right-wing for police integrity? General sociopolitical attitudes connect work experiences to police integrity.

Policing and Society: An International Journal of Research and Policy, 32(8), ss. 1012–1030.
doi:10.1080/10439463.2021.2003360

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningsred*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningsred_VR_2017.pdf [2023-04-15]

Vito, G.F., Wolfe, S., Higgins, G.E. & Walsh, W.F. (2011). Police integrity: Rankings of scenarios on the Klockars Scale by “management cops”. *Criminal Justice Review*, 36(2), ss. 152–164.
doi:10.1177/0734016810384502

Westmarland, L. & Rowe, M. (2018). Police ethics and integrity: Can a new code overturn the blue code? *Policing and Society*, 28(7), ss. 854–870.
doi:10.1080/10439463.2016.1262365

Wolfe, S.E. & Piquero, A.R. (2011). Organizational justice and police misconduct. *Criminal Justice and Behavior*, 38(4), ss. 332–353. doi:10.1177/0093854810397739

Wright, B. (2010). Civilianising the ‘blue code’? An examination of attitudes to misconduct in the police extended family. *International Journal of Police Science & Management*, 12(3), ss. 339–356. doi:10.1350/ijps.2010.12.3.190

Författningar

SFS 1949:105. *Tryckfrihetsförordning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1984:387. *Polislag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2009:400. *Offentlighets- och sekretesslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Offentliga tryck

Intern skrivelse

PM 2017:4. *Polismyndighetens riktlinjer för säkerhet avseende informationsbehandling med stöd av it* (Saknr. 174) [internt material]. Polismyndigheten.

Propositioner

Prop. 2006/07:66. *Angrepp mot informationssystem*. Stockholm: Regeringskansliet.

Prop. 2013/14:92. *Skärpt straff för dataintrång*. Stockholm: Regeringskansliet.

Statens offentliga utredningar

SOU 2012:13. *En sammanhållen svensk polis*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 2016:39. *Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Promemoria

DS 2005:5. *Angrepp mot informationssystem*. Stockholm: Regeringskansliet.

Rättsfall

Arbetsdomstolen dom 1996-02-28. Prejudikat: AD 1996, nr 23

Högsta domstolen dom 2014-04-21. Prejudikat: NJA 2014, s. 221

Förhörprotokoll

Förhör A (2020). Diarienumr: 0150-K5598-19 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör B (2022). Diarienumr: 0150-K1356-22 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör C (2021). Diarienumr: 0150-K339-21 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör D (2022). Diarienumr: 0150-K5864-22 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör E (2021). Diarienumr: 0150-K16-21 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör F (2021). Diarienumr: 0150-K1202-21 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör G (2021). Diarienumr: 0150-K340-21 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör H (2021). Diarienumr: 0150-K2655-21 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör I (2021). Diarienumr: 0150-K3871-20 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Förhör J (2019). Diarienumr: 0150-K1286-19 [internt material]. Stockholm: Särskilda utredningar, Polismyndigheten.

Bilagor

Nedan återfinns de bilagor vilka brukats i studien. Dessa inkluderar protokollet för litteraturöversiktens tematiska analys, informationsblankett, komprimerad intervjuguide, intervjuguiden i sin helhet samt schema för kodning av det empiriska materialet.

Bilaga 1. Litteraturöversiktens analysunderlag

Tabell 7. Litteraturöversiktens koder och citeringsanalys

Författare	Igenkänning av regler och regelbrott	Tystnadskultur	Organisationen	Citeringar	
				Scopus	Google Scholar
Ivković (2012)	Chefer & regler s. 388 Tillämpning av regler s. 388	Ej självklart med kunskap om regler s. 388		14	23
Ivković et al. (2016)	Regler & allvarlighet s. 350			8	15
Ivković, Haberfeld & Peacock (2018)		Varierad efterlevnad av tystnadskultur s. 184 Upplevd tystnadskultur & kamratinflytande ss. 184-185 Anmälan av regelbrott s. 172		26	56
Ivković & Khechumyan (2013)	Regler i olika polisenheter s. 70	Allvarlighetsbedömning av tjänstefel s. 70		16	28
Ivković & Khechumyan (2014)	Genomdrivande av regler s. 58			17	26
Ivković et al. (2020)			Organisationskultur formar s. 112	0	6
Ivković, Mraović & Borovec (2016)	Familjaritet & regler s. 314		Tjänstefel i kulturen s. 314	16	31

	(O)kunskaap om regler s. 314				
Ivković, Peacock & Haberfeld (2016)		Anmälan av regelbrott s. 365		23	41
Ivković & Sauerman (2013)		Tystnadskultur s. 280 Stark tystnadskultur s. 175		31	50
Ivković & Sauerman (2016)	Tjänstefel som allvarliga och regelbrott s. 280 Igenkänning av regler s. 280			10	16
Lambo (2010)		Inte lika stark tystnadskultur s. 627	Offer till tjänstefel s. 617	11	29
Lawson et al. (2022)			Organisatorisk inverkan s. 103	2	7
Lee et al. (2013)			Chefers påverkan s. 387 Ledningens roll och handlingar s. 398	42	85
Lim & Sloan (2016)			Organisation och påverkan s. 298 Större än individegenskaper s. 298	27	53
Lobnikar & Meško (2015)		Anmälan av regelbrott s. 350		8	23
Lobnikar et al. (2016)		Anmälan av tjänstefel s. 397		17	31

Porter & Prenzler (2016)	Tjänstefel & bedömning av regelbrott s. 381 Utbildningsåtgärder s. 381 Reglers legitimitet s. 382	Sociala normer & tystnadskultur s. 382 Intern rapportering & kunskap s. 381		30	60
Van Droogenbroeck, Ivković & Spruyt (2022)		Andra anmäler inte s. 1025		0	0
Vito et al. (2011)		Regelbrott för att skydda s. 161	Moraliska kompasser s. 161 Chefers värderingar s. 161	22	50
Westmarland & Rowe (2018)	Osäkerhet kring regler s. 864 Osäkerhet/okunskap kring regler ss. 864-865	Bedömningar av allvar & anmälan s. 864 Tystnadskultur & skada s. 866		27	65
Wolfe & Piquero (2011)			Organisatorisk aspekt till attityder s. 347	227	398
Wright (2010)			Civilpoliserna kontra polisofficer s.339 Tystnadskultur bland civilanställda s. 353	17	42

Tabell 8. Deskriptiv analys av litteraturoversikten

Författare	Land & år	Metod	Teori	Centrala resultat
Ivković	Kroatien, 2012	Enkät Urval: 1130	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Polischefer har lite mer kunskap om officiella regler. Relativt lika bedömningar av allvar mellan chefer och icke-chefer gällande tjänstefel.

Ivković, Haberfeld, Kang, Peacock & Sauerman	Kroatien, Sydafrika, Sydkorea & USA, 2016	Enkäter Urval: 966, 871, 370 resp. 665	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Majoriteten av poliserna i varje land förväntade sig disciplinära åtgärder för de flesta tjänstefel.
Ivković, Haberfeld & Peacock	USA, 2018	Enkät Urval: 604	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Tystnadskulturen relateras till polisens uppfattning att medarbetare inte skulle rapportera tjänstefel.
Ivković & Khechumyan	Armenien, 2013	Enkät Urval: 468	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Majoriteten belyser regelbrott. Bedömningar av allvar varierade.
Ivković & Khechumyan	Armenien, 2014	Enkät Urval: 468	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Polisenheter inom samma organisation kan ha varierande, upplevd integritet.
Ivković, Morgan, Mraović & Borovec	Kroatien, 2020	Enkät Urval: 847	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Typ av arbetsuppgift har en svag koppling till att tystnadskulturen följs. Polisens egen uppfattning har ett starkare samband.
Ivković, Mraović & Borovec	Kroatien, 2016	Enkät Urval: 945	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Polisers bedömningar av allvarlighet rörande tjänstefel varierade mellan polisenheter.
Ivković, Peacock & Haberfeld	USA, 2016	Enkät Urval: 604	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Tystnadskultur varierar beroende på tjänstefel.
Ivković & Sauerman	Sydafrika, 2013	Enkät, Urval: 379	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Tystnadskultur bland polischefer.
Ivković & Sauerman	Sydafrika, 2016	Enkät Urval: 871	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Tre polisenheter är lika sannolika att uppmärksamma regelöverträdelser och göra liknande bedömningar.
Lambo	2010, Nederländerna	Officiell data 1999– 2000 & 2003– 2004	Dimensioner av tjänstefel	Inte en lika stark tystnadskultur bland poliser som mellan civilpoliser.
Lawson, Wolfe, Rojek & Alpert	USA, 2022	Enkät Urval: 437	Organisatorisk rättvisa	Upplevelser av hård arbetsbelastning kopplas

				till acceptans för tjänstefel inom polisen.
Lee, Lim, Moore & Kim	USA, 2013	Enkät Urval: 3235	Individ, ekologi & organisation	Polischefers åsikter kring regelbrott påverkar medarbetare.
Lim & Sloan	USA, 2016	Enkät Urval: 553	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Individuella och organisatoriska faktorer, liksom typ av tjänstefel, påverkar polischefers vilja att rapportera.
Lobnikar & Meško	Slovenien, 2015	Enkät Urval: 550	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Integritet kan kopplas till tystnadskulturen inom polisen.
Lobnikar, Prisljan, Čuvan & Meško	Slovenien, 2016	Enkät Urval: 408	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Viljan att rapportera skiljer sig beroende på typ av polisiärt tjänstefel.
Porter & Prenzler	Australien, 2016	Enkät Urval: 845	<i>Self-other</i>	Viljan att rapportera polisiära tjänstefel varierade beroende på regelbrottet.
Van Droogenbroeck, Ivković & Spruyt	Belgien, 2022	Enkät Urval: 1255	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Bland annat poliser i yttre tjänst löper mindre sannolikhet att värdera tjänstefel som allvarligt samt anmäla.
Vito, Wolfe, Higgins & Walsh	USA, 2011	Enkät Urval: 208	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Polischefer är medvetna om en tvivelaktig moralisk kultur inom polisen.
Westmarland & Rowe	England, 2018	Enkät, Urval: 520	Polisintegritet av Klockars & Ivković	Tystnadskulturen är fortfarande gällande.
Wolfe & Piquero	USA, 2011	Enkät Urval: 483	Organisation	Då poliser uppfattar organisationen som rättvis minskar sannolikheten för att tystnadskulturen följs.
Wright	England, 2010	Enkät Urval: 723	Framgår inte	Civila poliser är mindre sannolika att rapportera tjänstefel.

Bilaga 2. Informationsblankett

Information och samtycke till medverkan i undersökning med den preliminära titeln “Där den blå linjen gränsar”.

Du tillfrågas härmed om du vill delta i denna undersökning.⁹

Vi heter Alice Blidén och Anna Ohlsson, och är studenter på kriminologiprogrammet vid Lunds universitet. Under vårterminen skriver vi vårt examensarbete i den rättssociologiska kandidatkursen (RÄSK02).

Examensarbetet behandlar dataintrångsbrottet inom Polismyndigheten. Syftet är att undersöka polisens rättsmedvetande gällande deras behörigheter i samband med registerslagningar. I undersökningen ingår polisanställda i Sverige.

Deltagande i undersökningen innebär att en intervju kommer att genomföras digitalt. Intervjun beräknas ta 45 minuter. Med samtycke kommer intervjun att spelas in och transkriberas. Intervjuerna kommer även att avidentifieras i examensarbetet.

Uppgifterna från intervjuerna kommer enbart användas till examensarbetet.

Undersökningen kommer att presenteras som ett examensarbete vid Lunds universitet och publiceras digitalt på universitetets publiceringstjänst LUP Student Papers.

Din medverkan är frivillig och kan när som helst avbrytas. Du behöver inte ange något skäl. Detta gör du genom att kontakta al6453bl-s@student.lu.se eller an1131oh-s@student.lu.se. Vi kommer i så fall upphöra att behandla personuppgifter som vi har samlat in med stöd av detta samtycke.

[...]

Om du har frågor eller vill ha ytterligare upplysningar, kontakta nedanstående personer.

Alice Blidén
al6453bl-s@student.lu.se
[mobilnummer maskerat]
Alice Blidén

Anna Ohlsson
an1131oh-s@student.lu.se
[mobilnummer maskerat]
Anna Ohlsson

---

⁹ Informationsblanketten är inspirerad av Lindstedt (2019, s. 311) men anpassad för aktuell studie.

Bilaga 3. Komprimerad intervjuguide

Intervjun syftar till att undersöka uppfattningar som finns till dataintrång som begås inom Polismyndigheten. Som intervjuperson har du rätt att avbryta när som helst under intervjun, och även att avböja frågor som du inte vill svara på. Din medverkan kommer att avidentifieras i det slutgiltiga examensarbetet. Med ditt samtycke skulle vi gärna vilja spela in intervjun för transkribering. Intervjun kommer att utgå från följande områden:

- Din bakgrund inom Polismyndigheten
- Vilka befogenheter som finns till användning av IT-system
- Vilken utbildning som ges i förhållande till IT-systemen
- Faktorer till varför dataintrång begås och vilka utmaningar som finns i koppling till detta
- Hur dataintrång diskuteras internt
- Dataintrång som brott

Bilaga 4. Intervjuguide

Tema 1: Bakgrund

- Hur länge har du arbetat inom polisen?
- Skulle du kunna beskriva din arbetsroll idag?

Tema 2: Praxis i myndighetsutövandet

- Skulle du kunna beskriva hur du använder registerslagningar i ditt arbete?
- Hur vanligt upplever du att det är att göra slagningar inom polisen?
- Finns det några interna regelverk eller föreskrifter kring användningen av registerslagningar?
- Vilka befogenheter har poliser generellt sett i Polismyndighetens IT-system?
- Upplever du att det framgår tydligt för anställda vilka slagningar de tillåts göra?

Tema 3: Utbildning inom polisen

- Vilka utbildningar brukar anställda få gällande slagningar i polisens IT-system?
- Har du fått någon uppföljande utbildning under din anställning?
- Hur upplevde du utbildningen kring användningen av polisens IT-system?

Tema 3: Regler och regeluppfattning

- Hur skulle du beskriva dataintrångsbrottet olovliga registerslagningar?
- När anser du att en slagning i de polisiära registren är tillåten och när är den inte det?
- Finns det gränsfall?
- Vad tror du att otillåtna slagningar inom polisen kan bero på?
- Känner du dig någonsin osäker om en viss sökning är tillåten?
- Upplever du att det finns poliser med alternativa uppfattningar om vilka slagningar som får göras i IT-systemen?
- Har du någon yrkesmässig erfarenhet av att andra poliser gjort otillåtna registerslagningar?

Tema 4: Effekter och hantering

- Diskuteras polisiära dataintrång internt inom polisen?
- Är dataintrång i form av otillåtna slagningar ett allvarligt brott?
- Upplever du att olovliga registerslagningar inom polisen är problem?

- Vilka (sociala) konsekvenser kan förekomsten av otillåtna slagningar inom polisen medföra?
- Hur kan Polismyndigheten i stort påverkas av otillåtna sökningar?
- Är dataintrång ett brott som borde uppmärksammas mer/prioriteras mer?
- Hur känner du att dataintrång inom polisen kan förebyggas?

Tema 5: Övrigt

- Finns det något mer du vill berätta om som vi inte har frågat om?
- Får vi återkomma med uppföljande frågor?
- Tack för ditt deltagande!

Bilaga 5. Kodningsschema för empiriskt material

Nedan återfinns det *Framework*-schema som brukades för att koda och sammanställa det empiriska materialet, såväl förhören som intervjuerna.

Tabell 9. Framework-kodning för "Kunskap och förståelse av rättsregler"

Tema 1: Kunskap och förståelse av rättsregler	
Förhör A	
Förhör B	<p>"jag vet att det inte är tillåtet och att det är känsligt och att jag har ingenting att göra med det och göra och vara professionell så." s. 12</p> <p>"FL: Vi har tittat Polismyndigheten har ju en utbildning [...] Kommer du ihåg att du har gått den? H: Nja det kan jag inte... FL: Vi kan titta här vi har hämtat in information och där står det då att du har då påbörjat den här utbildningen [...] FL: Har du nå minne av att du har tagit del utav den informationen på utbildningen? H: Ja självklart s. 7"</p> <p>"[...] Jag har varit väldigt noggrann nu den sista tiden, extremt noggrann, att inte slå frågor på min son som har berör min son över huvud taget därför att, att, jag vet att det inte är tillåtet och att det är känsligt och att jag har ingenting att göra med det och göra och vara professionell så. Och i det här fallet när jag ser någon i ett annat namn har tagit ut medicin till min son under tid som han sitter häktad då liksom då ringer varningsklockan vad fan, vad är det frågan om det är ett bedrägeri det här måste jag som polis se till att anmäla så att det kommer fram, det är ju liksom jag, jag vill påstå att jag träder in i tjänst där på det sättet mer att liksom det här ska beivras det här är ingenting som får förekomma liksom och drabba massa oskyldiga människor saker och ting" s. 12</p>
Förhör C	"...jo, men självklart att jag är godkänd, men jag kan inte påminna mig när och hur och allting sådant där, det kan jag inte påminna mig." s.5
Förhör D	
Förhör E	<p>"Ja, men det kan jag inte, ja, jag har jättedåligt minne, så jag kommer inte ihåg, jag kan ju inte paragrafer heller [...]" s.16</p> <p>"Så det har ju något skäl, men jag kommer inte ihåg det, ingen aning, inte den blekaste, kan inte svara på det." s. 16</p> <p>"Nej man får ju inte slå, inte tjänsteärenden på jobbet". s. 23</p> <p>"... nej jag har gjort den själv, jag har gjort den själv, jag läste och lärde mig och ändå gör jag fel." s. 19</p> <p>"Nej, faktiskt inte...[...] Ping Pong, den har jag säkert gjort, den har jag säkert gjort" s.18</p> <p>"Därför att jag behövde få fram registreringsnumret till hennes bil och se vems bil det var som var utanför [...] Så att ja, ja, det är därför jag erkänner dem, för det var fel absolut" s.26</p>
Förhör F	<p>"BFL: Skulle du betrakta dig som jävig när du gör slagningar åt [maskerat]? H: Den här tanken har jag inte tänkte ens en gång" s.7</p> <p>"Det trodde jag gällde brotts... utredningar och liknande sammanhang, så tänker jag. Alltså min tanke är väl att det var öppna register [...]" s.7</p>

Förhör G	<p>”Jag har en strikt uppgiftskyldighet, jag vet ju att vi har kollegor som blivit dömda själva för brott, när det inte har haft... när de ändå har haft access till ett system och inte lämnat uppgifter, för tjänstefel. Så att en punkt är att någon anhörig till mig har ringt och jag har lämnat ut allt uppgifter och det är ju liksom strikt en sådan sak” s.5</p> <p>”H: Nej, jag kan den inte som ett rinnande vatten men... det är ganska mycket riktlinjer nu förtiden. FL: Nej, jag tänker att, nu uttrycks ju på det sättet att den slagning man gör skall vara nödvändig för en viss arbetsuppgift H: Mm, det känner jag till” ss. 6-7</p> <p>”det var nog en fel väg in i VTR:en, som jag kom på mig själv och sedan gick jag in i väg...” s. 13</p> <p>”Nej, det minns jag inte, men jag hade alla rätt på provet i alla fall, så de.” s.7</p> <p>”H: Ja, det är väl så vi ska göra, får inte slå själva som jag sa utan man får ju fråga en kollega, hur töntigt det än är då, sedan så (ohörbart). Jag kan ju inte hänvisa honom, du får gå ut runt kvarteret och gå in på [maskerat] och stå där i två timmar och vänta på få en fråga, så kan jag inte göra. FL: Det går inte? H: Går, går det göra, men det är ett tjänstefel.” s. 10</p>
Förhör H	<p>”Nej, alltså det jag har fått höra egentligen, det är väl att vi inte får göra slagningar på oss själva och ja, men typ att vi får ju inte slå på kungen av nyfikenhet och sådana saker utan när det har varit, har varit någonting, då har man i så fall bett en kollega göra en slagning eller man har ringt till RLC, då man har varit osäker” s. 4</p> <p>”Vi fick väl genomgå någon utbildning, tror jag för länge sedan, är det när vi fick de här nya mobiltelefonerna.” s.4</p> <p>”Först hade jag tänkt och... jag pratade med min chef och bad honom göra den här anmälan, men då hade inte han tid och jag vart lite osäker [...]. s. 5</p> <p>”Vi har ju, har ju blivit drillade av våra FU [förundersöknings]-ledare att vi ska göra långtgående förstahandsåtgärder och att ta fram så mycket uppgifter som möjligt en anmälan och ja, det är ju det jag har gjort för, för att få fram rätta uppgifter på, till en anmälan.” s.5</p>
Förhör I	<p>”Jag vet inte riktigt vad du menar men jag har ju gått, jamen dom systemen jag jobbar i dom har jag haft utbildning i [...]”. s.5</p>
Förhör J	<p>”Ja jag visste inte om det va fel i alla fall...” s.6</p> <p>”F: När du har börjat inom polisen då, då va... va har du fått för utbildningar om i IT-system och... H: Ja, vi har väl fått det, vi fick den men alltså...” ss. 26-27</p> <p>”Alltså det finns inga instruktioner men det... alla gör det i princip. Det gör vi med dom som sitter inne. Det är ingen som har liksom sagt nå, ingen som har fått nå tillsägelse tidigare...” s.4</p>
Intervju-person A	<p>”Dels har du ju brottsbalkens regler om dataintrång, och sen har polis- Polismyndigheten har ju föreskrifter som, det heter, det är ett PM som heter 2017:4 [...] det ska vara nödvändigt för en viss arbetsuppgift att göra slagningar i Polismyndighetens IT-system.”</p> <p>”Vi har, vi har ett regelverk och det är ju framtaget av en särskild anledning. Det här är skyddsvärda uppgifter det vi hanterar.”</p> <p>”Väldigt, väldigt, väldigt tydligt [...] och det här är min uppfattning, att det framgår väldigt, väldigt tydligt vad IT-systemen är till för. “</p>

	<p>“I båda dom här utbildningarna så går man igenom hur systemen får användas och för alla poliselever så är så dessutom att man, dom här testerna finns för dom som inte går polishögskolan utan dom är obligatoriska så till vida att man ska ha genomfört dom här utbildningarna och gjort ett prov där man ska bli godkänd för att komma vidare.”</p> <p>”[...] okunskap. Fast det är ju svårt. Man hävdar okunskap, att det är ingen som har lärt mig, det är ingen som har sagt till mig. Fast den är svårt på något sätt att bemöta”</p> <p>“Och sen huruvida det är ett medvetet risktagande, det för vi upptäcker ju det”</p>
Intervju-person B	<p>“Och det är ju, jag kan ju inte det utan och innan liksom men när man började som polis så fick man ju en genomgång. Man får ju liksom inte slå, man får inte slå på sig själv eller liksom nån närstående eller familjemedlem, eller bara för att man är intresserad. Utan det ska jag ju ha en relevant, ett relevant syfte till sin arbetsuppgift.”</p> <p>“Det finns ju regler av en anledning, det är ju för att det ska finnas en viss säkerhet. Och det är därför som reglerna finns och då ska man ju förhålla sig till dem”</p> <p>“Ja, det är tydligt. Det utbildar man sig i. Liksom, det får man med sig direkt från utbildningen. Så det är ju.”</p> <p>“Till exempel i vissa system jag använder mig av då får man gå som en digital utbildning som man måste ha genomfört för att få den tillgången till systemet. Annars får man inte inloggningsuppgifter. För så är det ju på många sätt. Att det blir som ett godkännande att du har behörighet att använda dig av det systemet.”</p>
Intervju-person C	<p>“Asså man kan ju säga att grunden är att det ska vara tjänsterelaterat”</p> <p>“[...] jag tycker nog att det är ganska så tydligt.”</p> <p>“Det får man inte slå och den info fick man redan när man gick utbildningen, att det här får man inte slå på.”</p> <p>“Ja, det är en medveten handling där du faktiskt gör en slagning du inte har rätt att göra.”</p>

Tabell 10. Framework-kodning för "Uppfattningar av tjänsterelaterade slagningar"

Tema 2: Uppfattningar av tjänsterelaterade slagningar		
	Uppfattningar av tjänsterelaterade slagningar	Slagningens legitimitet
Förhör A	<p>“Jag förnekar båda brotten.” s. 2</p> <p>“Ja alla dagar i tjänsten och tjänsterelaterade ärenden. När jag anser att det är befogat att använda [applikationerna]” s. 5</p> <p>“Så att vi jobbar i princip jämt och det skulle nog alla intyga att det är så.” s. 5</p>	<p>“Jag måste veta vilka jag möts av där inne. Vilka som bor där och vad dom förekommer för. Det är för min säkerhet och mina kollegors säkerhet som jag gör det” s. 7</p>
Förhör B	<p>“Ja det ska ju va i tjänsten så att säga” s.6</p>	<p>“Ja men självklart. Självklart... Sen kan man ju då liksom.....eh.....det här.... jag som polis har ju skyldigheter också” s. 8</p>

	<p>“Ja men självklart. Självklart... Sen kan man ju då liksom.....eh.....det här.... jag som polis har ju skyldigheter också” s. 8</p> <p>“Och i det här fallet när jag ser någon i ett annat namn har tagit ut medicin till min son [...] vad är det frågan om det är ett bedrägeri det här måste jag som polis se till att anmäla så att det kommer fram, det är ju liksom jag, jag vill påstå att jag träder in i tjänst där på det sättet mer att liksom det här ska beivras det här är ingenting som får förekomma liksom och drabba massa oskyldiga människor saker och ting” s. 12</p>	
Förhör C	<p>“Nej men alltså skall ju vara i tjänsten, under tjänsteutövning” s.4</p> <p>“...förnekar brott. [...] slagit i tjänsten [...] Under tjänsteutövning.”” s. 2</p>	<p>“Adv: Ja, alltså [maskerat] var din chef alltså, är din chef, han bad dig göra slagningen? H: Ja, för vi behövde få det här [...]” s.6</p>
Förhör D	<p>“På fråga sade [maskerat] att han fått lära sig att slagningar i Polismyndighetens IT-system skall vara tjänsterelaterade” s.3</p>	
Förhör E	<p>“Nej man får ju inte slå, inte tjänsteärenden på jobbet”. s. 23</p>	<p>“Jag förnekar... ja, absolut det gör jag, jag var bara tvungen och tänka efter, så jag vet varifrån det kommer, ja, nej, men jag förnekar absolut, mm.” s. 5</p>
Förhör F	<p>“FL: [...] [N]är du kommer in i PMF så visas det här fönstret och under det så står det, endast slagningar som berör tjänsterelaterade ärenden H: Mm FL: Förstår du innebörden kring det? H: Mm” (ss. 5-6)</p>	
Förhör G	<p>“FL: Nej, jag tänker på att, nu uttrycks ju på det sättet att den slagning man gör skall vara nödvändig för viss arbetsuppgift. H: Mm, det känner jag till.” s. 7</p> <p>“Jag har en strikt uppgiftskyldighet, jag vet ju att vi har kollegor som blivit dömda själva för brott, när det inte har haft... när de ändå har haft access till ett system och inte lämnat uppgifter, för tjänstefel. Så att en punkt är att någon anhörig till mig har ringt och jag har lämnat ut allt uppgifter och det är ju liksom strikt en sådan sak.” s. 5</p> <p>“Och så är vi uppfostrade att, du får inte slå själv utan du får gå till grannen tvärs över bordet i värsta fall och fråga, kan du slå på den här bilen, kan du slå på det här. FL: Och då får man göra det... H:... ja... FL: ... det är din uppfattning?</p>	<p>“Jag har en strikt uppgiftskyldighet, jag vet ju att vi har kollegor som blivit dömda själva för brott, när det inte har haft... när de ändå har haft access till ett system och inte lämnat uppgifter, för tjänstefel. Så att en punkt är att någon anhörig till mig har ringt och jag har lämnat ut allt uppgifter och det är ju liksom strikt en sådan sak.” s. 5</p>

	H: Det är min absoluta uppfattning, att jag är skyldig att göra dessutom” s. 9	
Förhör H	<p>“FL: Känner du till att det ska vara, att det ska vara grunden, att slagningen skall göras för att man har en arbetsuppgift? H: Ja, alltså som, som jag har gjort eller som jag har tolkat det här [...]” s. 7</p> <p>“Ja, min inställning är ju att jag förnekar brott, det är ju helt klart. Det har ju som inget, varken uppsåt eller någon privat vinning av de här slagningarna.” s. 3</p> <p>”Ja, alltså som, som jag har gjort eller som jag har tolkat det här, alltså min grund för de här slagningarna, det är ju för att upprätta en anmälan.” s.5</p>	
Förhör I	<p>“Men sen från allra första början när jag började inom myndigheten. Då fick man väldigt tydligt och klart för sig att allting loggas du får inte gå in på någonting bara för att man är nyfiken på grannen eller sig själv eller ja. Enbart jobbrelaterat. Så det vet man.” s. 5</p> <p>“Du vet redan när man började man var på när jag var på arkivet 2009. Då kunde någon svärmor ringa och man skulle kolla upp svärsonen om han var bra. Man fick aldrig svara på inte ens svara om dom förekom i registren. Så det nej aldrig att jag skulle ha gjort det på uppdrag av någon utifrån” s.16</p> <p>“FL: Du kan ha gjort slagningar på uppdrag åt andra eller låtit någon annan, snabbt, när du har varit där... H: Ja” s.8</p> <p>“Nej, det kan jag säga på jag förnekar fullständigt.” s.3</p> <p>”[...] så dom lärde ju mig det liksom gör slagning i för dom jobbade ju på det sättet” s.4</p> <p>”Men sen när jag började på godsspan då var det ju [maskerat], [maskerat] och [maskerat] som jobbade där. Och de kunde säga åt mig göra en slagning på det, gör en slagning på det” s.7</p>	
Förhör J	“(…) menar du att slagningarna har varit nödvändiga?	

	<p>H: I min värld så har de det. Kanske inte, jag vet inte varför jag slog på hon som var död möjligtvis då men ja, i min värld så, så tycker jag att det är nödvändigt” s. 7 “Ja alltså jag nekar väl då antar jag” s. 4</p> <p>”F: Det är egentligen enligt ditt förmenande då fritt fram för er då? H: Ja men så länge- F: Och slå i polisens system? H: Ja i PMF alla fall då och det gör man bara för att kunna veta va för folk man jobbar med för det blir ju...” s.5</p>	
Intervju-person A	<p>“[...] det ska vara nödvändigt för en viss arbetsuppgift att göra slagningar i Polismyndighetens IT-system.”</p> <p>“Det var i princip ett krav från organisationen att dom skulle finnas tillgängliga för att kunna arbeta även på sin fritid, vilket dom här samvetsgranna, lojala medarbetarna ställde upp på utan att ha ersättning för det. [...] Det här är stackars medarbetare som är tvungna på sin fritid arbeta. Så det skulle man kunna säga är, såna saker träffar vi på ibland också. Det är upp till organisationen att rätta till faktiskt.”</p>	<p>“Bara för att man har fått en behörighet så innebär inte det att man har fått en tillåtelse att använda systemet. Behörigheten är för att jobbet ska flyta smidigt, men som exempel nu när jag träffar er jag har inte rätt att börja söka på vad ni är för människor. Det är ju inte kopplat till min tjänst, det är inte nödvändigt för tjänsten att ta reda på vilka ni är.”</p>
Intervju-person B	<p>“Utän det ska jag ju ha en relevant, ett relevant syfte till sin arbetsuppgift. Och därför ska man ju också vara i tjänst.”</p> <p>“Men det är ju som- allt är ju en tolkningsfråga. För man kan ju tolka hur relevant är det här för min tjänst? [paus] Det är ju en tolkningsfråga. Det är ju därför den gråzonen tänker jag kan bli svårbedömd i vissa fall för att, det är ju upp till den personen att avgöra om det är relevant. Och hur ska jag veta om det är relevant just nu eller om [paus] femton minuter? Det vet man inte alltid.”</p> <p>“Där är det ju en liten- en liten liksom, tolkningsfråga för vi kan ju träda i tjänst när vi är- närsomhelst, när det krävs. Och då kan ju jag liksom till exempel skulle jag kunna behöva få någon information när jag inte är i tjänst för att jag ska kunna delge den sen när jag är i tjänst [...]”</p>	<p>“Men det är väl där när, när man inte har en tydlig motivation liksom varför. Då blir det ju problem. [...] Det finns ju dem som har- eh ramlat över på att vara liksom nyfikna. [paus] Då blir det ju fel. Om man bara slår för man är nyfiken eller för att man vill veta.”</p>
Intervju-person C	<p>“[...] Asså man kan ju säga att grunden är att det ska vara tjänsterelaterat.”</p>	<p>“Men det är samma där, är det nånting du känner att oj, det här är en granne eller det här</p>

	<p>“Ja, det finns säkert gränsfall. Men det-samtidigt gäller det bara att kunna motivera sina slagningar. Det är så med allt polisarbete. Du- man får ju ganska så stort [...] mandat för mycket ju som polis ju. Men du måste kunna försvara det du gör ju och förklara det du gör ju.”</p> <p>“Och du får ju inte slå på närstående såsom släktingar och även grannar. Det ska man inte slå på eller även kollegor. Det också anses olämpligt.”</p> <p>“att man liksom inte får slå på sin fritid [...] Det kan vara rätt så bra att kunna göra en sällning direkt. För det är ju så att ibland [...] kommer det en jätteintressant bil, den bilen stannar inte i två timmar, den kanske stannar i tio minuter ju. In- och innan dom har kommit fram till polisens växel så har bilen lämnat ju. ”</p>	<p>är en närstående, ja, då ska man givetvis inte passa på att gå vidare ju och kika.”</p> <p>“Men jag menar, dyker det upp en, ja, har man en granne som ska ha försäljning på sitt hus då kan jag inte stå och slå på bilarna som kommer för att jag ska veta vilka som ska köpa huset. För det har inte med tjänsten att göra, utan ditt personliga intresse ju.”</p>
--	--	--